

မသိတာ

(စမ်းချောင်း)

ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည်အတွက်
စာတစ်စောင်

NORIKO OTSU
LETTER FOR AUNG SAN SU KYI

အခန်း(၁)

မသီတာ(စမ်းချောင်း)

ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည်အတွက် စာတစ်စောင်

နီရီကိုနှင့် ပတ်သက်၍

မထင်မှတ်ဘဲ နီရီကိုတို့ ဇနီးမောင်နှံကို တွေ့ခွင့်ရခိုက်မှာ ပဲ ဆာဒါယီရီ ကနီရီကို ရေးထားတဲ့ စာမူတစ်ပုဒ် ရှိကြောင်း၊ ဘာသာပြန်ပေးစေချင်ကြောင်း တန်းပြောလိုက်တော့ အံ့သြဝမ်းသာစိတ်ရော၊ ဇဝေဇဝါအတွေးပါ ပေါ်လာခဲ့တာကို ဝန်ခံရပါမယ်။

အံ့သြဝမ်းသာရတာက အဲဒီ အချိန်မှာ ဂျပန်ဘာသာနဲ့တောင် စာအုပ်မထွက်သေးတာကြောင့် ကမ္ဘာမှာ ပထမဆုံးဗားရှင်းအနေနဲ့ မြန်မာလို ဖော်ပြခွင့်ရမှာ မို့လို့ပါ။ အဲဒီ အချိန်က မြန်မာအင်ဒီပန်ဒင့်ဂျာနယ် လုပ်ဖို့ ပြင်ဆင်နေချိန်လည်း ဖြစ်လေတော့ ဂျာနယ်မှာ အခန်းဆက်ဖော်ပြဖို့ပဲ တွေးမိပါတယ်။ ဇဝေဇဝါ ဖြစ်ရတာက နီရီကိုဟာ နာမည်ကြီးစာရေးဆရာ တစ်ယောက် မဟုတ်တဲ့အတွက် ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည်နဲ့ ပတ်သက်တဲ့ အမှတ်တရတွေ လို့သာ သိပြီး သူ ဘယ်လိုစာမျိုးရေး တတ်တာကို မသိတော့ ဘာသာပြန်ရာမှာ အဆင်မပြေ ဖြစ်မှာ လားလို့ တွေးမိတာပါ။

ဒါပေမယ့် နောင်မှာ ကျိုတိုက သူတို့အိမ်ကို အလည်သွား ဖြစ်တဲ့အထဲသားအမိလိုတစ်မျိုး၊ အစ်မအကြီးဆုံးနဲ့ ညီမအငယ်ဆုံးလိုတစ်သွယ် ခင်မင်လာခဲ့ရာမှာ နီရီကိုဟာ စာရေးကောင်းသူ တစ်ယောက် ဆိုတာထက် စာဖတ်လွန်းသူ တစ်ယောက် ဆိုတာကိုပါ သိလာရပါတယ်။ သူဟာ အမေရိကန်၊ အင်္ဂလန်စာပေတွေကို ဘွဲ့လွန်စာတမ်းအတွက် ဖတ်ခဲ့လေ့လာခဲ့တာမို့ စာဖတ်အလွန်နာတာ စာရေးနည်းတွေကို သဘောပေါက်သူ ဖြစ်သလို လူသဘောလူမနောကိုလည်း နားလည်အကင်းပါးလှတယ်ဆိုတာ သိသာလှပါတယ်။ သူ့လက်ရာကိုကြည့်ရင် သူ့ရဲ့ ဟာသဓာတ်ခံကိုရော၊ စာရေးပုံ အကင်းပါးတာကိုပါ ရိပ်မိကြမှာပါ။ ဒါဟာ စာပေလက်ရာအများကြီးကို ကျေညက်အောင် ဖတ်ထားတဲ့ စာပေဝမ်းစာရှိကြောင်း

ဖော်ပြနေပါတယ်။

ဒါကြောင့် ဒီစာမူကိုဘာသာပြန်ခွင့်ရတာ ရတာ ရော၊ နိုရိုကို-
ဆာဒါယိုရှိအိုစုဇနီးမောင်နှံနဲ့ မိသားစုသဖွယ် ခင်မင်ရင်းနှီးခွင့်ရတာ ကိုပါ
ကျေးဇူးတင်နေမိပါတယ်။

ဒီစာအုပ်ကို ဘာသာပြန်စေချင်တာဟာ
ဘယ်လိုပဲအောင်မြင်ကျော်ကြားနေပါစေ အဲဒီ မိန်းမ တစ်ယောက် ရဲ့ သာမန်အိမ်ရှင်မ
တစ်ယောက် လို ဖြတ်သန်းခဲ့ရမှု တွေ ရှိတာကိုသိရတဲ့အခါ တခြားသာမန်အိမ်ရှင်မတွေ
ကလည်း သူတို့ဘဝတွေ ဟာဒီလောက်နဲ့ပဲ အဆုံးသတ်သွားဖို့ မလိုဘူးလို့ တွေ
နိုင်ရအောင်လို့ နိုရိုကိုတို့ ဇနီး မောင်နှံက ဆိုခဲ့ပါတယ်။ သူတို့ရဲ့ စေတနာဟာ ဒီစာအုပ်မှာ
ပေါ်လွင်နေတယ်လို့လည်းထင်မိပါတယ်။ အာရှဖွားချင်းချင်းရဲ့ အတွေ့ :နဲ့ အရေး က
ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည်အကြောင်း ပိုင်းရေး ကြတဲ့ လက်ရာများ ကြားမှာ
တစ်မူကွဲပြားနေတာ ကတော့ သေချာပါတယ်။

စာဖတ်ကြသူများ ကို ကျေးဇူးတင်ပါတယ်။

မသီတာ-စမ်းချောင်း

...

အခန်း ၁။

အောက်စ်ဖို့ဒ်က စု (၁၉၇၄-၁၉၈၄)

(၁) အောက်စ်ဖို့ဒ်က စုနဲ့ မိုက်ကယ်

ကျွန်မက မိုက်ကယ်အိရစ်ကို လွန်ခဲ့တဲ့ ၃၇ နှစ် က စတွေ့ခဲ့ပါတယ်။ ၁၉၇၄ခုနှစ်
နွေဦးမှာ ကျွန်မက ဗြိတိသျှပြတိုက်ကြီးနောက် ကပ်လျက်က အရှေ့တိုင်းနဲ့ အာဖရိက
လေ့လာရေး ဌာန (လန်ဒန်တက္ကသိုလ်)မှာ တိဘက်ဘာသာကို လေ့လာခဲ့တဲ့အချိန်ပေါ့။ အဲဒီ
အချိန်က ကျွန်မရဲ့ ကျန်နေသေးတဲ့ဘဝအချိန်တွေ ကို တိဘက်ကျောင်းလေးမှာ ပဲ

ကုန်ဆုံးချင်နေခဲ့တာပါ။ မိုက်ကယ်နဲ့ ပထမဆုံး စတင်တွေ့ရတဲ့ အခိုက်အတန့် ကတော့ ကျွန်မတို့ရဲ့ စာသင်ခန်းထဲမှာ ပါပဲ။ တိဘက်ဘာသာကို ကောင်း ကောင်း သင်ကြားတတ်တဲ့ မိုက်ကယ်ကို အဲဒီ အချိန်က သူ့နိုင်ငံကို ပိုလွတ်လပ်ခေတ်မီဖို့ တက်ကြွနေတဲ့ အသက် ၂၆ နှစ် အရွယ် ဘူတန်ဘုရင်ကလေးက သီးသန့်ဆရာအဖြစ်ဖိတ်ခံရတဲ့အထိမိုက်ကယ်က တိဘက်စာသင်တာကောင်းလှပါတယ်။

ကျွန်မက မိုက်ကယ်ကို မြင်မြင်ချင်း မှာပဲ သဘောကျခဲ့ပါတယ်။ သူက ဆံပင်ရှုပ်ပွပွ၊ ခပ်ကြမ်းကြမ်း တမ်းတမ်းပုံ ဖြစ်နေတဲ့ ဟိမဝန္တာက လူကြီး တစ်ယောက်နဲ့တူနေခဲ့ပါတယ်။ သူ့ကိုတွေ့ရင် ဘယ်သူကမှ ရုပ်ရည်ချောမောသူလို့ မပြောနိုင်ကြပေမယ့် သူ့ရဲ့ သားငယ်လေး ကတော့ 'ဒယ်ဒီက ရုပ်ချောတယ်' လို့ အော်အော်ပြီးမိုက်ကယ်ကို ကာကွယ်ပေးတတ်ပါရဲ့ ။ တကယ်တော့ သူက စိတ်ထား မကျဉ်းမြောင်းဘဲ မေတ္တာထားတတ်သူမို့ လူတွေ က သူနဲ့ ဆက်ဆံရတာ သိပ်စိတ်အေးချမ်းရပါတယ်။ သူဟာ ဝိနည်းကို လိုက်နာလွန်းတဲ့ လူဖြူဗုဒ္ဓဘာသာ ဘုန်းတော် ကြီးတစ်ပါးနဲ့ တူနေတာပါ။ သူက ဘောင်းဘီမှာ ချည်ကျော်အပေါက်လေးဖြစ်ပြီး ပေါင်သားအချို့ပေါ်ကာ အေးနေရင်တောင် ဂရုမစိုက်တဲ့အထိ ရုပ်ဝတ္ထုအပေါ်မခင်တွယ်သူပေါ့။ ကျွန်မကို တွေ့တွေ့ချင်း နှုတ်ဆက်တော့ 'ကျွန်တော့် ဇနီးကမြန်မာပါ'လို့ မျက်လုံးတွေ အရောင် လက်စွာ ပြောခဲ့ပါတယ်။ အဲဒီတိုတောင်းတဲ့တွေ့ဆုံမှု ကလေးဟာ နောင်နှစ် ပေါင်းသုံးဆယ်ကျော် အခွန်ရှည်လိမ့်မယ်လို့တော့ကျွန်မက မမျှော်လင့်ခဲ့ပါဘူး။

၁၉၇၅ ခုနှစ် နွေရာသီရောက်တော့ ကျွန်မအမျိုး သားက လန်ဒန် စီးပွားရေး တက္ကသိုလ်ရဲ့ သုတေသနဌာနကနေ အောက်စ်ဖို့ဒ်က စိန့်အန်ထော်နီကောလိပ်ကို ပြောင်းရတဲ့အတွက် ကျွန်မတို့လည်း လန်ဒန်ကနေ အောက်စ်ဖို့ဒ်ကိုပြောင်းရွှေ့ခဲ့ကြပါတယ်။ ကျွန်မတို့က ဝုဒ်စတော့ခံလမ်းမှာ ရှိတဲ့ အိမ်တစ်အိမ်ရဲ့ အပေါ်ထပ်မှာ ငှားနေခဲ့ပါတယ်။ ကျွန်မ ကတော့ လန်ဒန်ကို အောက်စ်ဖို့ဒ်ကနေရထားနဲ့ မြေအောက်ရထားတွေ စီးပြီး ကျောင်းတက်ဆဲပါပဲ။

အောက်စ်ဖို့ဒ်က ပြောင်းဖူးဈေးလမ်းနဲ့ သဘောလမ်းဆုံရာထောင့်မှာ

ပုံပြင်ထဲမှာ တွေ့ရတတ်တဲ့ သစ်သားအိမ်ကလေးတစ်လုံး ရှိပါတယ်။ အဲဒီ အိမ်ကလေးကငွေအကြွေစေ့ သုံးရတဲ့ အဝတ်လျှော်စက်တွေ ရှိရာနေရာပေါ့။ အဲဒီ ကနေ လျှော်ပြီးသားအဝတ်ထုပ်ကြီး ပခုံးပေါ်တင်ပြီး ထွက်လာတတ်တာ ကတော့ မိုက်ကယ်ပါပဲ။ အဲဒီ မှာ ကျွန်မနဲ့ မိုက်ကယ် ဒုတိယအကြိမ် ပြန်တွေ့တာပါ။ ခဏလောက် နှုတ်ဆက်ပြီးတော့နောင်မှာ တွေ့ကြရအောင်လို့ဆိုကာ လမ်းခွဲခဲ့ကြပါတယ်။

နောက်အပတ်မှာ တော့ ကျွန်မတို့ ဇနီး မောင်နှံက ဟာလီဖစ်စ်အိမ်ရှိရာ ကလပ်ကိုလာဖို့ မိုက်ကယ်နဲ့သူ့ မိသားစုကို ဖိတ်ခဲ့ပါတယ်။ နက်မှော့ င်တဲ့ ဆံပင်အထူကြီးကိုစည်းနှောင်ထားတဲ့ အမျိုးသမီး တစ်ယောက် က ကလေးထိုင်လက်တွန်းလှည်းလေးကိုတွန်းပြီး ကလပ်ထဲကို ဝင်လာပါတယ်။ သူ့ရဲ့ အလှအပနဲ့ စိန်ခေါ်မှု တွေ ကို ရင်ဆိုင်ဖို့အသင့် ဖြစ်နေတဲ့အသွင် ခါးမတ်မတ်ပုံဟန်ကို သတိထားမိတဲ့ အဲဒီ ခဏမှာ ကျွန်မကအသက်မရှုမိခဲ့ပါဘူး။ သူ့နောက်မှာ တော့ ကျွန်မနဲ့ ဆုံခဲ့ဖူးတုန်းက ပါလာတဲ့ အဝတ်အိတ်ကြီးကို အရင်ကလိုပဲ ပခုံးပေါ်တင်ကာ လျှောက်လာတဲ့၊ ဂျပ်နဲ့သူကြွယ်နတ်ဘုရားတစ်ပါးလို ပြုံး နေတဲ့ မိုက်ကယ်ပေါ့။

ဖြစ်ချင်တော့ မိုက်ကယ်ကလည်း သူ့မိသားစုနဲ့အတူ အောက်စ်ဖို့ဒ်ကို ပြောင်းလာခဲ့ပါပြီ။ သူတို့က အောက်စ်ဖို့ဒ်ရဲ့ အရှေ့တောင်ပိုင်းက ဆန်းနင်းဝဲလ်ရွာလေးကလယ်တောအိမ်လေးတစ်လုံးမှာ ငှားနေကြပါတယ်။ အဲဒီ မှာ တခြားလယ်တောအိမ်လေး နည်းနည်း ပါးပါးနဲ့ ဆိုင်လေးတစ်ဆိုင် ရှိပါတယ်။ ဒီတော့ သူတို့ကအောက်စ်ဖို့ဒ်မြို့ လယ်ကို ဈေးဝယ်ဖို့နဲ့ အဝတ်လျှော်ဖို့ သွားကြရတာ ပေါ့။ သူတို့ရဲ့ အိမ်နီးနားချင်းတွေ မှာ ကားရှိကြပေမယ့် စုနဲ့ မိုက်ကယ်က သဘာဝ ပတ်ဝန်းကျင်ထိမ်းသိမ်းလိုသူတွေ ဖြစ်ကြသလို မိုက်ကယ်က စက်နဲ့ ပတ်သက်ရင် ဘာမှ မကျွမ်းကျင်သူလေ။ ဒီတော့ သူတို့ရဲ့ တစ်ခုတည်းသော အားကိုးရာ လမ်းပန်းဆက်သွယ်ရေး ယာဉ် ကတော့ နေ့စဉ်ပြေးဆွဲပေးနေတဲ့ ဘတ်စ်ကားတွေ ပါပဲ။

နေ့စဉ်လိုသမျှတွေ ဝယ်ခြမ်းဖို့အတွက် မြို့ လည်ကို သွားရတာ က ထုံးစံပါ။ ဒါပေမယ့် ဘာလို့ အဝတ်လျှော်ဖို့ မြို့ လည်အထိ သွားရမှာ ပါလိမ့်။ အင်္ဂလိပ်အိမ်တွေ ဟာ

ဒေသတစ်ခုလုံးအတွက် စီမံကိန်းကြီးချပြီးမှ

ဆောက်ထားတာဆိုတော့ရှေးဟောင်းသမိုင်းဝင်အိမ်တွေ အဖြစ် ကြည့်လိုတော့
ကောင်းပါရဲ့။ ။ ဒါပေမယ့် နေတဲ့လူတွေ အတွက် ကတော့ အဆင်မပြေလှပါဘူး။ အိမ်အများ
စုမှာ အိမ်သာနဲ့ ရေချိုး ခန်းဆိုတာ အပေါ်ထပ်မှာပဲ ရှိနေပြီး ရေဆိုးထုတ်စံနစ် ပြဿ
နာကြောင့် မိသားစုသုံးအဝတ်လျှော်စက်တွေ အတွက် ထားစရာနေရာ ခက်ခဲပါတယ်။အဲဒီ
အချိန်က ကမ္ဘာ့နိုင်ငံအတော် များများ မှာ မိသားစုသုံး အဝတ်လျှော်စက်တွေ ကတွင်
ကျယ်နေပြီးသားပါ။ အိမ်ရှင်မတွေ အတွက်လည်း အဝတ်လျှော်စက်ဆိုတာ အဖိုးတန်လွန်းတဲ့
ရတနာတစ်ပါးလို ဖြစ်ပါရဲ့။ ။ ခက်တာက ငွေအကြွသုံး အဝတ်လျှော်စက်လုပ်ငန်းကိုလည်း
ရည်ရွယ်ချက်ရှိရှိ ထူထောင်ထားတာကိုး။ (အခုဆို ဒီလုပ်ငန်းက စီးပွား ဖြစ်လုပ်ငန်းကြီးကို
ဖြစ်လိုပါပဲ) ဒီလိုနဲ့ မြို့ လည်လမ်းထောင့်တစ်နေရာရာမှာ ရှိနေမှာ သေချာတဲ့
ငွေအကြွသုံးအဝတ်လျှော်စက်တွေ ကို အားကိုးခဲ့ရပါတယ်။ အခုတော့ အဲဒီ ဆိုင်လေးက
မျက်မှန်ဆိုင် ဖြစ်ခဲ့သလို နောက်ဆုံးတော့အိုင်ဖုန်း အရောင် :ဆိုင် ဖြစ်နေပါပြီ။ ဘာပဲ ဖြစ်
ဖြစ် မိုက်ကယ်နဲ့တွေ့ .ဆုံ ဖြစ်တဲ့အတွက်အဲဒီ အဝတ်လျှော်ဆိုင်လေးက အမှတ်တရပါပဲ။ အဲဒီ
တွေ့ .ဆုံမှု လေးကနေ အခုအချိန်ထိမိုက်ကယ်၊ စုနဲ့ သား နှစ် ယောက် ကို စိတ်ဝိညာဉ်ချင်းထိ
တွေ့.နေ ဖြစ်တာ မဟုတ်ပါလား။

(၂) မိုက်ကယ်ရဲ့ မြင်မြင်ချင်း အချစ်

ကျွန်မက စုနဲ့ မိုက်ကယ်တို့ ဘယ်လိုချစ်ကြုံ့

နောင်ဖွဲ့ခဲ့တယ်ဆိုတဲ့အကြောင်းစုဆီကနေ ဘယ်တုန်းကမှ မသိခဲ့ရပါဘူး။ စု နေအိမ်
အကျယ်ချုပ်ကျပြီးနောက်ပိုင်းမှာ မိုက်ကယ်ဆီက သူတို့ရဲ့ အချစ်ဇာတ်လမ်းကို
တစ်စထက်တစ်စ သိခွင့်ရလာခဲ့ပါတယ်။ ကျွန်မကလည်း မိုက်ကယ်ရဲ့ အပြောနဲ့ စုရဲ့
ကိုယ်ရေး ရာဇဝင်ကိုပါ ခြေရာခံ ဖြစ်ခဲ့ပါတယ်။

သူ့အဖေ လုပ်ကြံခံရစဉ်က စုဟာ အသက်နှစ် နှစ် သာရှိသေးတာမို့

လုပ်ကြံတယ်ဆိုတာကိုရော သေဆုံးမှု အတွက် ဝမ်းနည်းရမှာ ကိုပါ

သိပ်နားမလည်နိုင်ခဲ့ပါဘူး။စုက သူ့အဖေကို ကောင်းကောင်းလည်း မမှတ်မိပါဘူး။ ဒါပေမယ့်

သူ့ဘဝမှာ ဘယ်တော့မှ မေ့လို့မရတဲ့ မြင်ကွင်းတစ်ခုအကြောင်း စုက ကျွန်မကို ပြောပြဖူးပါတယ်။ အဲဒါ ကတော့ သူ ငယ်ငယ်က အိမ်အဝင်က လှေကားရှည်ကြီးထိပ်မှာ ညနေတိုင်းထိုင်ကာ စစ်ယူနီဖောင်းနဲ့ ပြန်လာမယ့် အဖေ့ကို မျှော်နေတတ်ပြီးအဖေကလည်း သူ့ကို တွေ့တာနဲ့ ပွေ့ချီကာ လေထဲ မြှော က်ပေးသလို ပါးနှစ် ဖက်ကိုလည်း မွှေးမွှေးပေး၊ လူကိုလည်း တင်းတင်းကြပ်ကြပ် ဖက်ထားတတ်တဲ့ မြင်ကွင်းပါတဲ့။ အဲဒီ လို ပြန်ပြောပြတဲ့အချိန်မှာ တောင် သူ့အဖေရဲ့ အထိအတွေ့ ကို သူကရနေသေးသလို အဲဒီ မြင်ကွင်းက သူ့စိတ်ထဲမှာ မြဲနေခဲ့ပါတယ်တဲ့။ အဲဒီ လို ပြောပြတာကို နားထောင်နေတဲ့ ခဏမှာ ပဲ ကျွန်မ တွေ့ လိုက်မိတာ ကတော့ စုဟာ သူ့ချစ်ရတဲ့သူ အကြောင်းကို ပြောနေတာပဲလို့ပါ။ သူ့ရဲ့ နူးညံ့ပြီးထွားကျိုင်းတဲ့ ချစ်သူမိုက်ကယ့်အပေါ် စုရဲ့ ခံစားချက်ကိုလည်း နားလည်သွားသလိုပါပဲ။

၁၉၄၈ ဇန်နဝါရီလ ၄ ရက်နေ့ မှာ မြန်မာပြည် လွတ်လပ်ရေး ရပါတယ်။စုမေမေ ဒေါ်ခင်ကြည်က ဦးနုအစိုးရလက်ထက်မှာ ကျင်းပတဲ့ ပထမဆုံးရွေးကောက်ပွဲကို ဝင်ကာ ကိုယ်စားလှယ်တစ်ဦး ဖြစ်လာပါတယ်။ သူဟာ တစ်ဘက်မှာ မိခင်အ ဖြစ်ရော ဖခင်အ ဖြစ်ပါ တာဝန်ကျေသလို တစ်ဘက်မှာ လည်း ဦးနုကက်ဘီနိုက်ရဲ့ တက်ကြွတဲ့ နိုင်ငံရေး သမား ဖြစ်လာခဲ့တာပါ။ ကျွန်မက ဒေါ်ခင်ကြည်နဲ့ သိတဲ့ဂျပန်မိတ်ဆွေ တစ်ယောက် ဆီက ကြားခဲ့ရတာ ကတော့ သူက အဆုံးအဖြတ်နဲ့ တုံ့ပြန်မှု တွေ ကို ချက်ချင်း လုပ်နိုင်တဲ့ အမျိုး သမီး ဖြစ်သလို လူထုကို အားတက်စေကာ လှုပ်ရှားစေနိုင်တဲ့အထိ စွမ်းပကားကြီးသူဆိုတာပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ စုဟာ အဲဒီ လိုစည်းကမ်းကြီးတဲ့ အမေရဲ့ ပျိုးထောင်မှု ကို ခံခဲ့ရသလို မြန်မာရိုးရာတန်ဖိုးတွေ ကိုလည်းသင်ယူခဲ့ရပါတယ်။

ဗြိတိသျှလက်အောက်က လွတ်ခဲ့ပေမယ့် မြန်မာ့နိုင်ငံရေး ခေါင်းဆောင်တွေ က လူမျိုးစုအရေး ပြဿ နာတွေ နဲ့ ခွဲထွက်ရေး လှုပ်ရှားမှု တွေ ကို မဖြေရှင်းနိုင်ခဲ့ပါဘူး။ ဒါကြောင့် အမြန်ဆုံးနည်းလမ်း အနေနဲ့ ဗြိတိသျှတွေ ချန်ရစ်ခဲ့တဲ့ အခြေခံအဆောက်အအုံစနစ်တွေ အတိုင်း ဆက်လုပ် သွားဖို့ အားထုတ်ခဲ့ကြပါတယ်။ ပညာရေး မှာ ဆိုလည်း ဗြိတိသျှနည်းကိုပဲ စသုံးပါတယ်။ ဒီတော့ ချမ်းသာတဲ့မိသားစုထဲက

ကလေးတွေ ဟာ မြန်မာစကား မပြောရလို့ တားမြစ်ထားခဲ့ဖူးတဲ့ မစ်ရှင်သာသနာပြု
ကျောင်းတွေ မှာ စာသင်မြဲသင်ကြပေမယ့် အဲဒီ ကျောင်းတွေ မှာ ပဲ နိုင်ငံခြားသားတွေ
(အထူးသဖြင့် အင်္ဂလိပ်တွေ)ကို မုန်းတဲ့အလေ့ဟာလည်း ခေတ်စားနေခဲ့ပါတယ်။
စုကအသက်လေးနှစ် မှာ ဆန်ဖရန်စစ်စကိုကွန်ဗင့်ဆိုတဲ့ ကျောင်းမှာ မူကြိုစတက်ခဲ့ပါတယ်။
ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်း လုပ်ကြံခံရပြီး နောက်မှာ စုတို့မိသားစုအတွက်
နောက်ထပ်ဝမ်းနည်းကြေကွဲစရာ ဖြစ်လာတာ ကတော့ နေအိမ်ထဲက ရေကန်မှာ ပဲ
ဒုတိယမြောက်သား အောင်ဆန်းလင်း ကွယ်လွန်ခဲ့တာ ပါ။ ဒီလိုနဲ့ ဒေါ်ခင်ကြည်ဟာ အဲဒီ
အချိန်က အစိုးရရဲ့ ကမ်းလှမ်းချက်ကြောင့် လက်ရှိနေအိမ် ဖြစ်တဲ့ ၅၄-၅၆၊
တက္ကသိုလ်ရိပ်သာလမ်းအိမ်ကို ပြောင်းရွှေ့ ဖြစ်ခဲ့ပါတယ်။

၁၉၅၇ ခုနှစ် မှာ တော့ စုက အင်္ဂလိပ်မက်သဒစ်ကျောင်းမှာ
အလယ်တန်းတက်နေခဲ့ပါပြီ။ စုက အင်မတန်တိတ်ဆိတ်တဲ့ ကျောင်းသူလေး ဖြစ်ကာ
အမြဲတမ်း တစ်ယောက် တည်း စာပဲ ဖတ်နေတယ်လို့ စာအုပ်တိုင်းလိုလိုမှာ ရေး ကြပါတယ်။
မှန်ပါတယ်။ စာအုပ်တွေ ဟာ စုအတွက် အကောင်းဆုံးမိတ်ဆွေဆိုတာ အရင်ကရောအခုထိပါ
မပြောင်းမလဲ မှန်နေတာပါ။

၁၉၆၀ ခုနှစ် မှာ တော့ စုမေမေဟာ အိန္ဒိယကို မြန်မာနိုင်ငံဆိုင်ရာ သံအမတ်အ
ဖြစ်ခန့်အပ်ခံရပါတယ်။ စုဟာ အထက်တန်းကိုတော့ ၁၉၆၀-၆၁ ခုနှစ် မှာ
ဒေလီကစီနဲ့မေရီကွန်ဗင့်မှာ တက်ခဲ့ပါတယ်။ ၁၉၆၂ ခုနှစ် ကနေ ၁၉၆၃ ခုနှစ် မှာ
တော့ဒေလီဆရီလမ်ကောလိပ်မှာ နိုင်ငံရေး သိပ္ပံဘာသာကို တက်ပါတယ်။

၁၉၆၂ ခုနှစ် မတ်လ ၂ ရက်မှာ ဗိုလ်ချုပ်နေဝင်းက အာဏာသိမ်းခဲ့ပါတယ်။
၁၉၅၉ ခုနှစ် မှာ တော့ ဒေါ်ခင်ကြည်ဟာ သားကြီး အောင်ဆန်းဦးကို
အင်္ဂလိပ်သံတမန်တစ်ဦးနဲ့အတူ အင်္ဂလန်ကို ပို့ခဲ့ပါတယ်။ အောင်ဆန်းဦးက ဒိုဗာကနေ
လန်ဒန်ကိုပြောင်းရွှေ့ကာ အင်ပီးရီးယားကောလိပ်မှာ ပညာသင်ခဲ့ပါတယ်။ ၁၉၆၀ မှာ
ဒေါ်ခင်ကြည်နဲ့ စုဟာ တစ်ခါက အိန္ဒိယမှာ ဗြိတိသျှအင်ပါယာရဲ့ ကော်မရှင်နာ မင်းကြီးအ
ဖြစ် တာဝန်ထမ်းဆောင်ခဲ့တဲ့ မိတ်ဆွေဟောင်း

ဆာပေါလ်ဂေါရ်ဘုသ်မိသားစုနဲ့ပြန်လည်ဆုံတွေ့ ဖြစ်ခဲ့ပါတယ်။ ၁၉၆၄ ခုနှစ် မှာ
ဂေါရ်ဘုသ်မိသားစုက အင်္ဂလန်ကို ပြန်ရာမှာ ဒေါ်ခင်ကြည်က စုကို အောက်စ်ဖို့ဒ်ကို ပို့ဖို့
စီစဉ်ပါတော့တယ်။ ဒီလိုနဲ့ စုဟာ လန်ဒန်၊ ချယ်လ်ဆီးရပ်ကွက်မှာ ဂေါရ်ဘုသ်တို့မိသားစုနဲ့
အတူ နေခဲ့ပါတယ်။ ဆာပေါလ်ဂေါရ်ဘုသ် ကွယ်လွန်ခဲ့ပြီးတဲ့နောက်မှာ ဇနီး ဖြစ်သူ
လေဒီပက်ထရစ်ရှာ ဂေါရ်ဘုသ်ဟာ စုကိုသာမက သားနှစ်ယောက် ကိုပါ
စောင့်ရှောက်ခဲ့ပါတယ်။ တကယ်တော့ သူဟာ စုအတွက် အင်္ဂလိပ်မိခင်လို ဆိုရမယ့်သူပါ။

ဂေါရ်ဘုသ်တို့ဇနီးမောင်နှံမှာ ကလေးလေးယောက် ထွန်းကားပြီး အကြီးဆုံးနဲ့
အငယ်ဆုံးက မိန်းကလေးတွေ ဖြစ်ကာ အလတ်နှစ် ယောက် က ယောက်ျားလေးအမွှာပါ။
ဒေးဗစ်နဲ့ ခရစ်တို့ဖာဂေါရ်ဘုသ်တို့က ရိုမန်ကက်သလစ်ကျောင်းတက်တော့ ခင်
ဖြစ်တာကလည်း အမွှာကောင်လေး နှစ်ယောက် ပါပဲ။ ၁၉၄၆ ခုနှစ် မတ် ၂၇ ရက်ဖွား
အန်ထော်နီနဲ့ မိုက်ကယ်အဲရစ်တို့ပေါ့။ သူတို့တက်တဲ့ ကျောင်းကနာမည် ကြီး ဖြစ်ကာ
အသက် ၁၂ နှစ် ကနေ ၁၈ နှစ် အထိ အဆောင်မှာ အတူတူနေခဲ့ကြရပါတယ်။
အထက်တန်းကျောင်းက အောင်တော့ ဒေးဗစ်က အောက်စ်ဖို့ဒ်တက္ကသိုလ် တက်ကာ
ခရစ်တို့ဖာ၊ အန်ထော်နီနဲ့ မိုက်ကယ်တို့ကဒါရ်ဟမ်တက္ကသိုလ်ကို တက်ခဲ့ပါတယ်။ အဲဒီ နောက်
မိုက်ကယ်နဲ့ ခရစ်တို့ဖာကြားမှာ ရာသက်ပန်ခင်မင်မှု မွေးဖွားခဲ့ပါတော့တယ်။

တစ်နေ့မှာ ခရစ်တို့ဖာက မိုက်ကယ်ကို သူ့အိမ်ကို ဖိတ်ခေါ်ခဲ့ပါတယ်။ အဲဒီ မှာ
စုနဲ့ မိုက်ကယ် ပထမဆုံး စတင်တွေ့ဆုံကြပါတယ်။ မိုက်ကယ်က
အထက်တန်းကျောင်းသားဘဝကတည်းက အာရိုကို စိတ်ဝင်စားပြီး အထူးသဖြင့် တော့
တိဘက်ဘာသာကို ဆရာတွေ အလစ်မှာ သူ့ဖာသာ လေ့လာနေခဲ့တဲ့ အထိ အရူးအမူး
သဘောကျခဲ့ပါတယ်။ အဲဒီ အတွက် ဆရာက သူ့ကို အတန်းထဲမှာ
မတ်တပ်ရပ်ခိုင်းခဲ့သလိုမိဘကိုလည်း ဆင့်ခေါ်ခဲ့ပေမယ့် မိုက်ကယ်အမေကလည်း သူ့သားကို
အပြည့်အဝ ကာကွယ်ပေးခဲ့ပြီး တိဘက် ဘာသာကို အဆုံးထိ လေ့လာနိုင်အောင် ကြိုး
စားကူညီပေးခဲ့ပါတယ်။ 'မိုက်ကယ်ဟာ ကျွန်မအတွက် ဂုဏ်ယူရတဲ့ သားပါ။
သူကသူ့ဘဝတစ်လျှောက်လုံး နောက်ကွယ်မှာ ဘာမှ ပြောစရာ မရှိသူပါ'လို့

သူ့အမေကကျွန်မကို ပြန်ပြောပြခဲ့ဖူးပါတယ်။

မိုက်ကယ်က အာရှမိန်းကလေး တစ်ယောက် ရဲ့ လျှို့ဝှက်ဆန်းကြယ်လှတဲ့အလှမှာ ငြိနေခဲ့ပါပြီ။ ဒါဟာ သူ့ရဲ့ မြင်မြင်ချင်း ချစ်တဲ့အချစ်ပါ။ 'နီရိုကို၊ ကျွန်တော် ကစုကို မြင်မြင်ချင်းမှာ ပဲ ချစ်မိခဲ့တာပါ'လို့ မိုက်ကယ်ဟာ မျက်လုံးတွေ အရောင်လက်ပြီး အတိတ်နေ့ရက်တွေ ကို ပြန်မြင်ယောင်နေသလို ကျွန်မကို တစ်ခါတုန်းကပြောပြခဲ့ပါတယ်။ သူတို့ စတွေ့ခိုက်က ၁၉၆၇-၆၈ ခုနှစ် လောက်ပေါ့။

စုက စိန့်ဟုချ်ကောလိပ်နဲ့ မိုက်ကယ်က ဒါရ်ဟမ်တက္ကသိုလ်ကနေ ဘွဲ့ရခဲ့ကြပါပြီ။ မိုက်ကယ်ကစုကို ချစ်နေကြောင်း ဝန်ခံခဲ့ပေမယ့် စု ကတော့ စောင့်ဖို့ပဲပြန်ပြောခဲ့ပါတယ်။ 'အဲဒီ အချိန်တုန်းက စုကို သဘောကျသူတွေ အများ ကြီး ရှိနေပြီးပြီ။ ဒါပေမယ့် ကျွန်တော် ကတော့ စိတ်ရှည်လက်ရှည်ပဲ စောင့်ခဲ့တာပါ။ စုစုပေါင်း ၄ နှစ် ပေါ့'လို့ မိုက်ကယ်က ပြုံး ပြုံးပြောခဲ့ပုံက စောင့်ရကျိုး နပ်တယ်လို့ဆိုလိုတာပါပဲ။ ဒါပေမယ့် စုရဲ့ အဒေါ်လိုနေခဲ့တဲ့ မသန်းဧက ပြောတာ ကတော့အဲဒီ အချိန်မှာ စုဟာ ယောကျ်ားလေးတွေ ကို စိတ်မဝင်စားဘူးဆိုတာပါပဲ။

နောက်နေ့မှာ မိုက်ကယ်က ပြောပြန်တာက 'အဲဒီ အချိန်က စု သဘောကျခဲ့တဲ့ ကောင်လေးရှိတယ်။ သူက ငြင်းခဲ့တာတဲ့။ ဘယ်လိုကောင်ကများ စုကို ငြင်းရတယ်လို့ ဗျာ'ပါတဲ့။

ကျွန်မ ကတော့ အမှတ်မထင်ပဲ အဲဒီ လူ ဘယ်သူဆိုတာ သိခွင့်ရခဲ့ပါတယ်။ ကျွန်မတို့သူငယ်ချင်း တစ်ယောက် ကတစ်ဆင့် သိရတာ ကတော့ မြန်မာပြည်အရေး တွေ နဲ့ ပတ်သက်ရင် သူ့ကို လူသိကြပါတယ်တဲ့။ သူက လူသိထင်ရှား ဖြစ်တဲ့ မြန်မာမိသားစုကြီးထဲက တစ်ယောက် ပါ။ အိမ်ရှေ့စံ တစ်ယောက် လို့ ချောမောလှပပြီးကိမ်းဘရစ်ချက်နေ ဘွဲ့ရခဲ့သူပါ။ စုက ကျွန်မကို ပြောခဲ့တာ ကတော့ 'ဒါ သဘောကျတာ မကျတာနဲ့ မဆိုင်ခဲ့ပါဘူး။ အဲဒီ အချိန်က အင်္ဂလန်မှာ နေနေတဲ့ မြန်မာတွေ ကြားမှာ သူက လွဲပြီး ပညာရေး အနေအထားအရ ကျွန်မနဲ့ လိုက်ဖက်မယ့်သူမရှိခဲ့ဘူးလေ'လို့ ဖြစ်ပါတယ်။ စုကို ကြည့်ရတာ ဖြစ်နိုင်ရင် မြန်မာ တစ်ယောက် နဲ့လက်ထပ်ချင်ခဲ့ပုံပါပဲ။

အဲဒီ အချိန်တုန်းက ကိမ်းဘရစ်ချ်ပညာတတ် မြန်မာအမျိုး သား တစ်ယောက် နဲ့

သာစုက လက်ထပ် ဖြစ်ခဲ့ရင် မြန်မာနိုင်ငံ တည်ထောင်ရေး အတွက်

ပိုကောင်းခဲ့ချင်ကောင်းခဲ့မှာ လို့ ကျွန်မက တွေး မိခဲ့ပေမယ့် အခုနောက်ပိုင်း အဲဒီ လူရဲ့

ရပ်တည်ချက်တွေ ဟာ စုရဲ့ လက်ရှိရပ်တည်ချက်တွေ နဲ့ ဆန့်ကျင်နေတာကို

သိလိုက်ရတဲ့အခါမှာ တော့ စု ကံကောင်းတာပဲလို့ ကျွန်မ တွေး မိလာပါတယ်။

တကယ်တော့ အခုလောလောဆယ် စုအကြောင်း စာအုပ် ဖြစ်တဲ့

(FaliseThierry's Le Jasmine Ou La Lune)ထဲမှာ လန်ဒန်မှာ ရှိတဲ့ မြန်မာ သူငယ်ချင်း

တစ်ယောက် ကို စုက 'လက်ရှိအစိုးရ လုပ်နေတာတွေ က ကျွန်မ ဖေဖေ ရည်မှန်းထားတဲ့ဦး

တည်ချက်တွေ နဲ့ ပြောင်းပြန် ဖြစ်နေတယ်'လို့ ပြောခဲ့ပြီးနောက် ၁၉၆၆ ခုနှစ် ရဲ့

နေ့တစ်နေ့မှာ စုရဲ့ ဘကြီး ဖြစ်သူ ဦးအောင်သန်းက မြန်မာ့ကြယ်ငါးပွင့်သဘောလှိုင်း ရဲ့

ဥရောပသဘောအရင်စီ ဥက္ကဋ္ဌ ဦးနန်းနွယ်ကို တွေ့ဆုံပြီး 'ကျွန်တော့် တူနဲ့တူမကို

မြန်မာအစိုးရနဲ့ ပတ်သက်ပြီး မကောင်းမပြောမိရအောင် ခင်ဗျားက

ဆွဲဆောင်ပေးစေချင်တာပါပဲ' လို့ ပြောခဲ့တဲ့ အကြောင်း ရေး ထားတာကို ဖတ်ရပါတယ်။

စုကဘာလေးပဲ လုပ်လုပ် ဗိုလ်ချုပ်နေဝင်းနားထဲ ရောက်သွားတယ်ဆိုတာကို

သတိထားမိရပါတယ်။

တကယ်တော့ အင်္ဂလန်မှာ နေတဲ့ မြန်မာတွေ အနေနဲ့ လုံခြုံပြီး

လွတ်လပ်တယ်လို့ယူဆလို့ ရနိုင်ပေမယ့် ဦးနေဝင်းရဲ့ နိုင်ငံခြားဆန့်ကျင်ရေး ၊

အရင်းရှင်စနစ်ဆန့်ကျင်ရေး နဲ့ မိရိုးဖလာအရိုးစွဲရေး မူဝါဒတွေ က

နက်ရှိုင်းသထက်နက်ရှိုင်းလာတာကြောင့် ပြည်ပရောက် မြန်မာတွေ ဟာ တကယ့်တကယ်မှာ

မလွတ်လပ်ခဲ့ပါဘူး။ ဘယ်လိုပဲ ဖြစ် ဖြစ် စုဟာ မိုက်ကယ်နဲ့ လက်တွဲ ဖို့ ရည်ရွယ် ဖြစ်ခဲ့ပြီး

၁၉၆၈ခုနှစ် မှာ တော့ လန်ဒန်အာရှနဲ့ အာဖရိကလေ့လာရေး ကျောင်းက ဥပဒေပညာဌာနမှာ

သုတေသန လက်ထောက်အ ဖြစ် အလုပ်လုပ် ဖြစ်လာပါတယ်။ အဲဒီ နောက်

စုကိုစောင့်ရှောက်ပေးတဲ့ မသန်းဇေ၊ ထောက်ခံချက်နဲ့အတူ နယူးယောက် မှာ ရှိတဲ့

ကျွမ္မာကုလသမဂ္ဂရုံးရဲ့ အုပ်ချုပ်ရေး နဲ့ ဘဏ္ဍာရေး ကော်မတီမှာ လက်ထောက်အတွင်း ရေး

မှူး အဖြစ် တာဝန်ထမ်းဆောင် ဖြစ်ခဲ့ပါတယ်။ အဲဒီ အတောအတွင်း မှာ တော့ အဲဒီ အချိန်က ကုလသမဂ္ဂအတွင်း မှူး ချုပ် တာဝန်ထမ်းဆောင်နေတဲ့ ဦးသန့်က မသန်းနဲ့ စုတို့ကို မကြာခဏ နေ့လယ်စာစားဖို့ ဖိတ်ခဲ့ပါတယ်လို့ မသန်းနဲ့ အဲဒီက သိရပါတယ်။

ကျွန်မအထင်တော့ အဲဒီ ကာလတွေ မှာ စုအနေနဲ့ သူ့ကိုယ်သူ ပြန်ကြည့်ဖို့အချိန်တွေ အလုံအလောက်ရခဲ့သလို မိုက်ကယ်ရဲ့ စိတ်လှုပ်ရှားဖွယ် အချစ်ကိုလည်း ထိထိခိုက်ခိုက် ခံစားနေခဲ့ရမှာ ပါ။

မိုက်ကယ်အပြောအရ နယူးယောက် မှာ ရှိနေတဲ့ စုအိမ်က ဘူတန်ရောက်နေတဲ့သူအိမ်ကို ရှစ်လအတွင်း စာပေါင်း ၁၈၇ စောင် ပေးပို့ခဲ့ပါသတဲ့။ အဲဒီ စာတွေ ထဲမှာ ထပ်တလဲလဲ ပါလာတာ ကတော့ မြန်မာပြည်က လူတွေ အနေနဲ့ သူသာ မိုက်ကယ်နဲ့ လက်ထပ်လိုက်ရင် သူရဲ့ မြန်မာပြည်အပေါ်ထားတဲ့ မေတ္တာအပေါ် သံသယ ဖြစ်ကြမှာ စိုးရိမ်ကြောင်းတွေ ပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ အဲဒီ လို မြန်မာလူထုရဲ့ စိတ်ခံစားချက်ကိုတွေ ပူးနေတဲ့ စုဟာ အဲဒီ ခံစားချက်ကို မြန်မာလူထုနဲ့ တိုက်ရိုက်စကား ပြောခွင့်ရတဲ့ ၁၉၈၈ ခုနှစ် ဩဂုတ်လ ၂၆ ရက်နေ့ထိ (ရွှေတိဂုံဘုရားအနောက်ဘက်မုခ်လူထုစည်းဝေးပွဲ) ဆက်လက်သယ်ဆောင်ထားခဲ့သေးတာပါ။

ကျွန်မအနေနဲ့ ကတော့ ကမ္ဘာကြီးမှာ နိုင်ငံအချင်းချင်း ကြားက နိုင်ငံရေး တင်းမာမှု တွေ ဟာ လျော့ကျလာနေပြီပဲ၊ မြန်မာတွေ အနေနဲ့ အင်္ဂလန်နဲ့ ပတ်သက်တဲ့ ခံစားချက်ကို ဆက်သိမ်းထားဦးမယ်ဆိုရင် ကမ္ဘာ့တိုးတက်မှု တွေ နဲ့ ဝေးသွားမှာ ပဲလို့ ခံစားမိပါတယ်။ အမျိုး သားရေး ခံစားချက်တွေ ရဲ့ တံတိုင်းတွေ ကို ကျော်လွန်ဖို့ ဆိုရင် တခြားတိုင်းပြည်တွေ အပေါ် မကောင်းမြင်စိတ်ကိုလည်း ဖျောက်ဖျက်ရမှာ ပါ။ ဒီတော့ရိုးသားတဲ့ အင်္ဂလိပ်ကို လက်ထပ်ပြီး နှစ် နိုင်ငံကြားက တံတိုင်းကို ဖြတ်တာမမှာ ဘူးလို့ တွေ လိုက်ပါတယ်။ ကျွန်မကို အပြစ်တင်မယ်ဆိုလည်း အတင်ခံရုံပါပဲ။

စုကလည်း အဲဒီ လို တွေ ခဲ့ချင် တွေ ခဲ့မှာ ပေါ့။

၁၉၇၂ ခုနှစ် ဇန်နဝါရီလထဲမှာ တော့ မိုက်ကယ်နဲ့ စု လက်ထပ်

ဖြစ်ခဲ့ကြပါတယ်။ ဆာဂေါရ်ဘုသ်တို့ မိသားစုအိမ်ထဲက ရုံးခန်းကြီးထဲမှာ မင်္ဂလာဇဉ်ခံပွဲကိုကျင်းပခဲ့တာပါ။ ဖေဖော်ဝါရီလ ၁ ရက်နေ့မှာ တော့ မိုက်ကယ်က သူ့ဇနီးကို အပါ ခေါ်ပြီး ဘူတန်ဘုရင်ရဲ့ သီးသန့်ဆရာအ ဖြစ် တာဝန်ထမ်းဆောင်ဖို့ ဘူတန်ကိုထွက်ခွာသွားခဲ့ပါတယ်။

သူတို့နှစ် ယောက် ဘူတန်မှာ ဘယ်လိုနေထိုင်ခဲ့တယ်ဆိုတာကို သိချင်တဲ့အတွက်အဲဒီ အချိန်က ဂျပန်ဗုဒ္ဓဘာသာဖလှယ်ရေး အဖွဲ့ Japan Buddhism Exchange Associationရဲ့ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာကျန်းမာရေး ဌာနမှာ အဖွဲ့ခေါင်းဆောင်အ ဖြစ်တာဝန်ထမ်းဆောင်ခဲ့ဖူးတဲ့ မစ္စတာယာတာရီဒိုင်ကူဟရကို မေး ဖြစ်ခဲ့ပါတယ်။ သူကအိုဆာကာမြူနီစီပယ်တက္ကသိုလ်က စိုက်ပျိုး ရေး ပညာပါမောက္ခနီရီအိုကာနဲ့ အတူ ဘူတန်နိုင်ငံ ပြန်လည်ထူထောင်ရေး မှာ အဓိကကျတဲ့ အခန်းကဏ္ဍက ပါဝင်ခဲ့သူလည်း ဖြစ်ပါတယ်။

ယာတာရီဆန်ကို ကျွန်မက 'စုက အဲဒီ အချိန်တုန်းက သိပ်လှနေခဲ့တယ် မဟုတ်လား'လို့ မေးတော့ သူက မသိပါဘူးတဲ့။ သူက အလုပ်ကြမ်းပိုး မို့ အဲဒီ တုန်းကစုကို သူ့အတွက် လက်ဘက်ရည် ယူလာပေးသူ အိမ်အကူအ ဖြစ်ပဲ သတိထားမိပါသတဲ့။ နောက်ပိုင်းမှာ သူဟာ မိုက်ကယ်နဲ့ရော စုနဲ့ပါ ရင်းနှီးခဲ့ပြီး အဲဒီ အကြောင်းကိုပြန်ပြောတော့ စုရော မိုက်ကယ်ပါ ရယ်မောခဲ့ကြပါသတဲ့။

(၃)ခက်ခဲပေမယ့် ပျော်ရွှင်ရတဲ့ နေ့ရက်များ

၁၉၇၅ ခုနှစ် မှာ တော့ ကျွန်မတို့မိသားစုနဲ့ မိုက်ကယ်တို့မိသားစု ပြန်လည်ပေါင်းစည်းခွင့်ရခဲ့ပါတယ်။ စုနဲ့ ခင်မင်ရတာ ဟာ ကျွန်မအဖို့တော့ လူဖြူအမျိုး သမီးတွေ နဲ့ ခင်မင်ခွင့်ရတာ နဲ့ မတူဘဲ ပိုပြီး နီးကပ်မှု ရှိတယ်လို့ ဆိုချင်ပါတယ်။ကျွန်မတို့နှစ် ယောက် လုံး အာရှဖွားတွေ ဖြစ်တာကြောင့် လည်း ပါမှာ ပါ။ သူနဲ့ ခင်မင်ရတာ စိတ်ထဲ အေးချမ်းလှပါတယ်။ ကျွန်မတို့က ဟင်းချက်နည်းတွေ ဖလှယ်ကြတယ်။ ဈေးဝယ်အတူ ထွက်ကြတယ်။ ကျွန်မတို့ နှစ် ယောက် အကြိုက်တူတာက 'လေဘာတီကုမ္ပဏီ'က ထုတ်တဲ့ ချည်ထည်ပိတ်စတွေ ကို မကြာခဏငေးပြီး ကိုယ့်အကြိုက်အရောင် နဲ့ အဆင်တွေ ကို

မှတ်ထားရတာ ကိုပါ။ ဒါမှ လျော့စွဲချတဲ့အခါ အပြေးသွားဝယ်နိုင်မှာ ကိုး။ စုက
လေဘာတီက ချည်ထည်တွေ ကို မြန်မာထမိန်အ ဖြစ် ချပ်ပြီး တနင်္ဂနွေနေ့တွေ မှာ
ဝတ်တာပါ။

ကျွန်မတို့ လေဘာတီကို သဘောကျပုံက အမျိုး သားတွေ အတွက်တော့ တော်
တော် လွန်ပုံရပါတယ်။ အောက်စ်ဖို့ဒ်မှာ လေဘာတီဆိုင် ပိတ်သွားတဲ့အခါ မိုက်ကယ်က
ကျွန်မကို ပျော်ပျော်ကြီးစခဲ့ပါတယ်။ 'နီရီကိုရေ၊ လေဘာတီတော့ မရှိတော့ဘူးဟေ့'လို့ပေါ့။
ကျွန်မ လေဘာတီ သွားတိုင်း မလိုက်ချင်လိုက်ချင် လိုက်ရတဲ့ကျွန်မရဲ့ ခင်ပွန်း အို.စု ကတော့
'အား ကျွန်တော့မှာ တော့ နိုး၊ မလိုက်ချင်ဘူးလို့ပြောဖို့ လေဘာတီ (လွတ်လပ်ခွင့်)တော့
မရှိပါဘူးဗျာ'လို့ ပြောခဲ့တာကိုလည်းကျွန်မ သတိရနေပါတယ်။

အဲဒီ ကာလတွေ မှာ ကျွန်မက မြန်မာပြည်အကြောင်း
'အင်ဗာတိုက်ပွဲ'ဆိုတဲ့ဝေါဟာရအပြင် ဘာမှ ပိုမသိခဲ့ပါဘူး။ စု ကတော့ ဂျပန်တပ်မတော် ရဲ့
စစ်အတွင်း : အနေအထားတွေ ကိုပါ အသေးစိတ် သိခဲ့ပါတယ်။ ဒါကြောင့် တစ်ခါက
စုဟာကျွန်မကို 'နီရီကိုရေ၊ ရှင်ရော အိုစုဆန်ရဲ့ ဖိနပ်တွေ နွေးနေအောင် ရှင့်ကိုယ်ငွေတွေ
နဲ့ထွေးပွေ့ပေးခဲ့ဖူးလား'လို့ မေးခဲ့တာပါ။

အဲဒီ အချိန်မှာ မိုက်ကယ်အနေနဲ့ လူငယ်ပညာရှင်လောက်ပဲ ဖြစ်နေတာမို့
ဝင်ငွေက တသမတ်တည်းမ ဖြစ်ခဲ့ပါဘူး။ ဒါကြောင့် သူတို့တွေ အတော် လေး ခက်ခဲ့ခဲ့
ပါတယ်။ စုက 'နီရီကိုရေ၊ ဆယ်ပေါင်ပဲ ကျန်တော့တယ်။ ဘယ်လိုလုပ်ရမလဲဟင်' လို့
မေးလာတဲ့အခါတိုင်း ကျွန်မမှာ စိတ်မကောင်း ဖြစ်ခဲ့ရတာ ပါ။ ဒီလိုအခါမျိုးမှာ စုအကြိုက်
ဂျပန်တန်ပူရာအကြော်တွေ ၊ စူကီယာကီတွေ လုပ်စား ဖြစ်ကြပါတယ်။အဲဒီ အချိန်က
ဆိုဟိုရပ်ကွက်မှာ စူကီယာကီလုပ်ဖို့ အသားကို အလွှာပါးပါးလေးလှီးဖြတ်ပေးတဲ့
အသားဆိုင်တစ်ဆိုင်ရှိပါတယ်။ အင်္ဂလိပ်အစိုးရ ကတော့ ပိုးတွေ ပါလာမှာ စိုးလို့ စက်နဲ့
အသားစိမ်းတွေ ဖြတ်တာကို ပိတ်ပင်ထားတာပါ။

အောက်စ်ဖို့ဒ်မှာ က လန်ဒန်လို ဂျပန်ဦးရေ မများ လေတော့ အသားပါး
လွှာပေးမယ့် အသားဆိုင်ကသိပ်မရှိပါဘူး။ ဒါပေမယ့် ကျွန်မက

အသိဆိုင်တစ်ဆိုင်ကိုဥပဒေကို ချိုးဖောက်ပြီး ကျွန်မအတွက် အသား လွှာပေးဖို့ မဲဆွယ်စည်းရုံးခဲ့နိုင်ပါတယ်။ ကျွန်မတို့ချင်း စကားအထာနဲ့ အသားမှာ ကြတာပါ။ တစ်နေ့တော့ ကျွန်မက အဲဒီ ဆိုင်ဆီ စုကို ခေါ်သွား ဖြစ်ပါတယ်။

'အကောင်းဆုံးအသားပေးနော်'လို့ ကျွန်မက ပြောတော့ တကယ်ပဲ ဈေးကြီးမယ့် အကောင်းဆုံးအသားကို မှာ တယ်ထင်ပြီး စုက ကျွန်မကို သိပ်အသုံးအဖြုန်းကြီးကာ ဈေးတွက်မတွက်တဲ့ မိန်းမပဲဆိုတဲ့အကြည့်မျိုးနဲ့ ကြည့်လိုက်ပါတယ်။ ကျွန်မက သူ့ကို ခေါင်း အသာ ညှိတ်ပြလိုက်တာပေါ့။ ဆိုင်ရှင်ရှေ့မှာ ဒီကိစ္စတွေ ကို ရှင်းပြဖို့ အချိန်မရှိဘူးလေ။

စုက အ ဖြစ်မှန်ကို မသိတော့ မတတ်နိုင်ကြတာချင်းတူတူ ဈေးတွက် တွက်တတ်တဲ့ မိန်းမ တစ်ယောက် ဖြစ်တဲ့ ကျွန်မက ဘာလို့ အကောင်းဆုံးအသားကိုမှာ တာပါလိမ့်လို့ မတွေ့ :တတ်ခဲ့ပါဘူး။ ဒါကြောင့် ကျွန်မအမျိုးသားကို

'အိုစုဆန်ရေနီရီကို လက်ထဲ ပိုက်ဆံအိတ် မထည့်နဲ့ နော်။ သိပ်အန္တရာယ်များ တယ်'လို့ ပြောတော့တာပါပဲ။ ဒီအကြောင်းကို စုက သူ့ရဲ့ 'မြန်မာပြည်က စာတစ်စောင်' စာအုပ်ထဲမှာ ထည့်ရေး ထားပါတယ်။ ကျွန်မကလည်း အခုအချိန်ထိ ကျွန်မဟာ စီးပွားရေး မဆန်တဲ့ စီးပွားရေး ပညာရှင် တစ်ယောက် ရဲ့ ဇနီးပါလို့ ပြော ဖြစ်ပြီး စုက အဲဒီ အခါတိုင်း ရယ်တော့တာပါ။ သူက ကျွန်မကို ဈေးတွက်မနိုင်တဲ့ ဇနီးလို့ ထင်နေချင်ထင်နေမှာ ပါ။ ကျွန်မကလည်း အဲဒီ အတိုင်း အမှန်ပဲ ဖြစ်နေတာကိုး။

ဟင်းချက်ကျွမ်းကျင်တဲ့ စုက တစ်ခါမှာ တော့ 'နီရီကိုရယ်၊ ကျွန်မမှာ ဆေးရောင် စုံ ဂျပန်ဟင်းချက် စာအုပ်တစ်အုပ် ရှိပါရဲ့ ။ အရမ်းလှပေမယ့် အသုံးက မတည့်ဘူး။ အဲဒီ ထဲက ပစ္စည်းတွေ က ရှာမရဘူး ဖြစ်နေတယ်။ ရှင် ကတော့ အဲလိုမဟုတ်ဘူးနော်။ အင်္ဂလန်က ပစ္စည်းတွေ နဲ့ ပဲ ဂျပန်အရသာ ဖြစ်အောင် ချက်နိုင်တော့သိပ်ကောင်းတာပဲ။ ရှင် အင်္ဂလန်မှာ ရနိုင်သော နေ့တိုင်းအတွက် ဂျပန်ဟင်းချက်နည်းစာအုပ်ဆိုပြီး မထုတ်ချင်ဘူးလားဟင်။ ကျွန်မက အင်္ဂလိပ်လို ပြန်ပေးမယ်လေ။ ပြီးတော့ မိုက်ကယ့်မိသားစုက ထုတ်ပေးရင် ရတာ ပဲ' တဲ့။ စုက လက်တွေ့ ဆန်သူပါ။ မိုက်ကယ့်မိဘတွေ က ထုတ်ဝေသူ မိသားစုကလေ။ တကယ်တော့ သူ့ကမ်းလှမ်းမှု သာ တကယ် ဖြစ်ခဲ့ရင် ကျွန်မအထင် ကျွန်မက

'အသားကောင်းလေး'လို့များ ရေး ခဲ့ရင် စုက အာဟာရတန်ဖိုးချင်း တူညီတဲ့
'သာမန်အသားတုံး သို့မဟုတ် လှီးထုတ်ထားတဲ့အသား'လို့များ ပြင်ရေး မလားပါပဲ။

စုက ခရစ်စမတ်ပူတင်း ဖုတ်ဖို့ကိုတောင် ထည့်ရမယ့် အဆာပလာတွေ ကိုနှစ်
ဝက်လောက် ကြိုစုထားတတ်ပါတယ်။ တကယ်တော့ အင်္ဂလန်က လူတော် တော် များများ က
ခရစ်စမတ်နေ့ပူတင်းဖုတ်နည်းကိုတောင် မေ့နေကြပါပြီ။ အဲဒီ နေ့မှာ စုက
အင်္ဂလိပ်မိတ်ဆွေတွေ ကို ဖိတ်ပြီး သူ စားလေ့မရှိတဲ့ အဲဒီ ပူတင်းကို ကျွေးလေ့ရှိတာပါ။ စုက
မြန်မာငါးဟင်း ဒါမှမဟုတ် အင်ဒိုနီးရှားက ဂျမ်ဘလာယာငါးဟင်းချက်တာ
အလွန်ကောင်းပါတယ်။ ကျွန်မနဲ့ စုကြားမှာ အတူတူ ယုံကြည်ကြတာ ကတော့
ဟင်းချက်တယ်ဆိုတာ ချစ်ခြင်း မေတ္တာကို ဖော်ပြတာမို့ ကိုယ့်လက်နဲ့ချက်ပြုတ်သင့်တယ်
ဆိုတာပါပဲ။

စုကအချက်အပြုတ်ကို ယုံကြည်သူမို့ အင်္ဂလိပ်တွေ အစားအသောက်
ပြင်ဆင်ပုံကိုလည်း ဝေဖန်လေ့ရှိပါတယ်။ အင်္ဂလိပ်တွေ က ထုံးစံအနေနဲ့
ဥစာစားဖို့ဖိတ်တာကို လုပ်လေ့ ရှိပေမယ့် ကျွေးတဲ့ အစားအစာထက် ဧည့်ထောက်ခံ
စကားပြောတာကို အလေးထားတတ်ကြတာပါ။ အောက်စ်ဖို့ဒ်က ပညာတတ်အသိုင်းအဝိုင်း
သေးသေးလေးထဲမှာ တော့ မိုက်ကယ်နဲ့ စုကိုလည်း ဥစာအတွက်
မကြာခဏဖိတ်ခဲ့ကြပါတယ်။ 'နီရီကိုရေ၊ ရှင် သိတဲ့အတိုင်းပဲ အင်္ဂလိပ်အစားအစာက
သိပ်ဆိုးတာလေ။ မဟုတ်ဘူးလား။ ဒီတော့ ကျွန်မကလည်း မညာနိုင်တော့
ဥစာကောင်းကောင်း ဖိတ်ကျွေးတဲ့အတွက် ကျေးဇူးတင်ပါတယ်လို့ မပြောနိုင်ပါဘူး။
မိုက်ကယ် ကတော့လေ အရသာရှိတဲ့ ဥစာအတွက် ကျေးဇူးတင်ပါတယ်လို့
ပြောနိုင်တယ်သိလား'လို့ ပြောတတ်ပြီး တဆက်တည်းမှာ ပဲ မိုက်ကယ်ဘက်
လှည့်ကာ 'ဘယ်လိုလုပ်များ ရှင် အဲဒီ လို ပြောနိုင်တာပါလိမ့်' လို့ ပြောလိုက်ပြန်ပါတယ်။

'အော် ယဉ်ကျေးမှု အရ ကျေးဇူးတင်ကြောင်း ပြောတာပါ'လို့
မိုက်ကယ်ကဆင်ခြေပေးပေမယ့် 'အို အဲဒီ လိုတော့ မပြောသင့်ပါဘူး။ မိုက်ကယ်က
ကျောင်းကအဆောင်မှာ အစားအသောက် မကောင်းတာတွေ ချည်းစားခဲ့ရတာ မို့ ရှင့်လျှာတွေ

ပျက်သွားတာ မဟုတ်လား'လို့ စုက ပြန်ချေတာချည်းပါပဲ။ မိုက်ကယ် ကတော့ကျွန်မတို့အိ
အားတုံ့အားနာအကြည့်နဲ့ ကြည့်ပြီး ပခုံးလေးတွန့်ကာ စုကို အနိုင်ပေးလိုက် တဲ့ဟန်
ပြပါတော့တယ်။ ဒီပုံရိပ်တွေ က မိုက်ကယ်နဲ့ စုရဲ့ သာမန်အိမ်ထောင်သည် ဘဝပုံရိပ်တွေ ပါ။
မိုက်ကယ်က စုရဲ့ ဝေဖန်မှု တွေ ကို အမြဲပဲ အပြုံး နဲ့ တုံ့ပြန်တတ်ပါတယ်။ ဘာလို့လဲဆိုတော့
သူက အဲဒီ လို တုံ့ပြန်ရင် စုရဲ့ သူ့အကြိုက် အရသာရှိတဲ့ အိမ်ချက်လက်ရာတွေ ကို စားရမှာ
သေချာနေသကဲ့သို့။

၁၉၇၆ ခုနှစ် မှာ တော့ မိုက်ကယ်က စိန်ချွန်ကောလိပ်က
စကောလားရှစ်ရပြီးသူရဲ့ ပီအိပ်ချ်ဒီဘွဲ့အတွက် အာရုံစိုက်အားထုတ်နေခဲ့ရပါတယ်။ ဒီတော့
ဝင်ငွေကသိပ်အခြေအနေ မဟန်လောက်ပါဘူး။ ဒါပေမယ့် မိုက်ကယ် ကတော့ နေ့သည်တွေ
ကိုခဏခဏ ဖိတ်နေတုန်းပါပဲ။ အဲဒီ လို ဖိတ်တိုင်းလည်း စု ကတော့ ဟင်းပွဲအပြည့်ပြင်ဆင်
ကျွေးတော့တာပါ။ မိုက်ကယ် ကူပေးတာ ကတော့ ဈေးဝယ်အိတ် အလေးကြီးကို
သယ်ပေးတာပါပဲ။ အဲဒီ လိုနေလာလိုက်တာ သူတို့ အိမ်ပြောင်းကြတဲ့အထိဆိုပါတော့။ အဲဒီ
အခါမှာ တော့ စုက ဈေးဝယ်အိတ်တစ်အိတ်ကို စက်ဘီးနောက်ကယ်ရီယာပေါ်တင်ပြီး
နောက်အိတ် ငယ်နှစ် လုံးကိုတော့ စက်ဘီးလက်ကိုင်ကိုင်နှစ် ဘက်မှာ ချိတ်လို့
ဈေးဝယ်ထွက်ပါတယ်။ သူတို့အိမ်နားက အမျိုး သမီး တချို့ က စုနဲ့ ပတ်သက်ပြီး
မှတ်မိနေတာ ကတော့ စက်ဘီးပေါ်မှာ ဈေးဝယ်အိတ်ကြီးတင်လာတတ်သလို ကလေးနှစ်
ယောက် ရဲ့ နေ့ကလေးထိန်းကျောင်းရှေ့မှာ စက်ဘီးလေး နဲ့ လာကြိုနေတတ်တာကိုပါ။
စုတို့အိမ်ရှေ့မှာ ရပ်ထားလေ့ရှိတာ ကတော့သံချေးတက်နေတဲ့ စက်ဘီးအဟောင်းတစ်စီးပါပဲ။

မိုက်ကယ်က အစားကြိုက်တတ်သူပေါ့။ သူက စူကီယာကီ၊ ရှာဘူရှာဘူ၊
တန်ပူရာနဲ့ မီဆိုဟင်းချိုတို့လို ဂျပန်စာဆိုရင် ဗိုက်မပြည့်တတ်သူ တစ်ယောက် လိုစားတာပါ။
စု ကတော့ အစားအသောက်ကို ပြင်ဆင် ချက်ပြုတ်တာ ဝါသနာပါသလောက် စားဖို့
စိတ်မဝင်စားသူပါ။ မိုက်ကယ်နဲ့ ကလေးနှစ် ယောက် က အစားကြိုက်တာမို့ သူတို့ကို ကျွေးဖို့
စုနဲ့ ကျွန်မက ငွေမလုံလောက်တတ်ပါဘူး။ ကျွန်မမှာ ငွေပိုလေး ရှိရင် စုမိသားစုအတွက်
စားစရာလေး ဝယ်ပေးချင်မိတတ်ပါတယ်။ အဲဒီ အချိန်က အလက်ဇန္ဒားက သုံးနှစ်

သားပဲရှိပေမယ့် စူကီယာကီ၊ ကြက်တာရီယာကီနဲ့အချို့မုန့်တွေ ကို ကြိုက်တတ်ပါတယ်။ စုကတော့ မျက်ခုံးလေးပင့်ကာ 'နီရီကိုသူ့ကို အချို့တွေ သိပ်မကျွေးနဲ့. လေ'လို့ ဆိုတတ်ပါရဲ့ ။

ကျွန်မက ပဲပုပ်ပဲ ဒါမှမဟုတ် ဟီဂျီကီရေညှိကို ချက်လေ့ရှိပါတယ်။ မိုက်ကယ်ကတော့ ပဲစေ့လေးတွေ ကို တူနဲ့. ယူရာမှာ ဟင်းပန်းကန်ထဲကနေ သူ့ထမင်းပန်းကန်ထဲ မဖိတ်မစင် ရောက်မှရောက်ပါ့မလားလို့ ပူတတ်ပါတယ်။ သူနဲ့ အလက်ဇန္ဒားနှစ် ယောက် သားတူကိုင်ကျင့်ရင်း ပဲခုံးတွေ ဘာတွေ ခိုင်သွားမလားလို့တောင် ကျွန်မကစိုးရိမ်မိခဲ့ပေမယ့် သူတို့နှစ် ယောက် ကတော့ သိပ်မကြာခင်မှာ ပဲ တူကိုကောင်းကောင်းကိုင်နိုင်ခဲ့ပါတယ်။ မိုက်ကယ်ဟာ ဂျပန်စာမှန်ရင် ဘာမဆို ကြိုက်တတ်ခဲ့ပေမယ့်ကျောက်ပွင့်မှို တစ်မျိုးကိုတော့ ကင်ဆာ ဖြစ်စေမယ့် အစာဆိုပြီး မစားခဲ့ပါဘူး။ သူကကျောက်ပွင့်မှို ကို မစားခဲ့ပေမယ့် ဆီးကြိုတ်ကင်ဆာက သူ့မှာ ဖြစ်ခဲ့ရှာပါတယ်။

မိုက်ကယ်ဟာ စိန်ဂျွန်ကောလိပ်မှာ သုတေသီ တစ်ယောက် အဖြစ် အလုပ်လုပ်ခဲ့ပေမယ့် သူ့လခဟာ သူ့မိသားစုအတွက် လုံလောက်ခဲ့တယ်လို့ ကျွန်မတော့ မထင်မိခဲ့ပါဘူး။ ဒါပေမယ့် အောက်စ်ဖို့ဒ်မှာ ရှိတဲ့ ကောလိပ်တွေ ရဲ့ ထုံးစံအတိုင်း ကောလိပ်တစ်ခုရဲ့ အဖွဲ့ဝင်မို့ စာကြည့်တိုက်နဲ့ ကျောင်းစားသောက်ဆောင်တွေ သုံးခွင့်လိုအခွင့်အရေး မျိုး တော့ ရပါရဲ့ ။ ၁၉၇၇ ခုနှစ် မှာ တော့ သားငယ်ကင်မိကို မွေးဖွားခဲ့ပါတယ်။

မိုက်ကယ်ရဲ့ သဘာဝ ကိုက ခင်မင်ရင်းနှီးလွယ်တာပါ။ သူ စိတ်ဆိုးတာ၊ သူများကို မကောင်းပြောတာ၊ အော်ငေါက်တာမျိုး ကျွန်မ ဘယ်တုန်းကမှ မမြင်ဖူးခဲ့ပါဘူး။ သူက အင်မတန်သိမ်မွေ့စွာ နေတတ်သူမို့ သူနဲ့ ဆက်ဆံရာမှာ ဘာမှ ထိန်ဝှက်ထားစရာ မလိုဘူးလို့ ခံစားလာမိတတ်ပါတယ်။ သူက သံတမန် တစ်ယောက် လို ဖြစ်နေတာပါ။ ဒါကြောင့် လည်း သူ့ကို ယုံကြည်တဲ့ ကမ္ဘာကျော်စီးပွားရေး သမားကြီးဂျော့ရှ်ဆိုးရပ်စ်က အောက်စ်ဖို့ဒ်မှာ တိဘက်-ဟိမဝန္တာလေ့လာရေး ဆိုတဲ့ အစီအစဉ်အတွက်သုတေသနကျောင်းသားတွေ ကို ဘူတန်ကနေ ခေါ်ကာ ပညာသင် ဆုတွေ ပေးခဲ့တာပါ။ မိုက်ကယ်ဆုံးပြီးတဲ့အထိ အဲဒီ ပညာသင်ဆုက ရှင်သန်နေဆဲမို့သူဟာ တကယ်စည်းရုံးရေး ကောင်းပြီး

သနားကြင်နာတတ်တဲ့ စစ်သည် တစ်ယောက် လို ပညာရေး မှာ အားထုတ်ခဲ့တဲ့သူအ ဖြစ်သက်သေ ဖြစ်ခဲ့ရပါတယ်။

သူက အဲဒီ လိုလူမျိုး ဖြစ်တဲ့အတွက် သူ့ကို သဘောကျသူတွေ ကလည်း အများ ကြီးပါပဲ။ သူက တိဘက်ဘာသာစကားကို သဘောကျရာကနေ တိဘက်မြန်မာဘာသာစကားပင်စည်ထဲကအကိုင် အခက်တစ်ခုဖြစ်တဲ့ မြန်မာဘာသာစကား ပြောသူ စုကို သဘောကျသွားတာမျိုး ပေါ့။ တကယ်တော့ သူက စုလို ပညာဉာဏ်ပြည့်ဝတဲ့ ဇနီး တစ်ယောက် နဲ့ ပညာသည်ဆန်တဲ့ စကားတွေ ပြောချင်နေခဲ့သလိုမိတ်ဆွေတွေ နဲ့ ဝိုင်းဖွဲ့ပြီးလည်း ပညာသည်စကားမျိုး တွေ ပြောချင်နေတတ်တာပါ။

ဒီလိုနဲ့ အောက်စ်ဖို့ဒ်အသိုင်းအဝိုင်းမှာ စုတို့အိမ်ဟာ စကားဝိုင်းဖွဲ့ရာနေရာ ဖြစ်လာတတ်ပါတယ်။ အဲဒီ စကားဝိုင်းဖွဲ့တဲ့ စားပွဲပေါ်မှာ အရက်ပုလင်းရယ်လို့မရှိခဲ့ပေမယ့် မိုက်ကယ် ကတော့ စုရဲ့ ပိုက်ဆံအိတ်ထဲမှာ ပိုက်ဆံ ရှိမရှိ ဘာမှမသိပဲပညာရှင်တွေ နဲ့ ပညာသည်စကားတွေ ပြောပြီး ပညာမူး မူးနေခဲ့ပါတယ်။ စု တစ်ယောက် ကတော့ နောက်တစ်နေ့မနက်ကို လက်ထဲ ငွေမရှိဘဲ ဘယ်လိုရင်ဆိုင်ရမလဲလို့တွေ ပြီး မမူးနိုင်ခဲ့ရပါဘူး။ ဒါပေမယ့်လည်း မိုက်ကယ်က ဧည့်တွေ ဖိတ်မယ်ပြောလာတိုင်း စုကမငြင်းတမ်းလက်ခံခဲ့ပါရဲ့ ။ ကင်မ်လေးရဲ့ သူငယ်ချင်း ကလေးတွေ ကပဲ အတူကစားလို့မှ မဝခင် ဧည့်သည်တွေ လာတော့မှာ ဆိုပြီး အိမ်ပြန်ပေးရတာ ကို ညည်းညူခဲ့ကြပါတယ်။ မိုက်ကယ်နဲ့စုမှာ ငွေသာ ပြတ်မြန်သလောက် ဧည့်ကတော့ ပြတ်တယ်ရယ်လို့ မရှိခဲ့ပါဘူး။

၁၉၈၀ ခုနှစ် က ကျွန်မရဲ့ ခင်ပွန်းဟာ အောက်စ်ဖို့ဒ်မှာ ရှိနေချိန်နဲ့ ကင်မ်ရဲ့ မွေးနေ့နဲ့ တိုက်ဆိုင်ခဲ့ပါတယ်။ သူ့ကို မွေးနေ့ပွဲ ဖိတ်တော့ သူ သွားခဲ့တဲ့အခါပါတ်ခဲတောင်းနံအိမ်ရဲ့ မြေအောက်ခန်းက ထမင်းစားခန်းမှာ ပေါင်မုန့်လေးတွေ လှီးပြီး ဝက်ပေါင်ခြောက်နည်းနည်း ကို ကမ္ဘာ့နိုင်ငံတွေ ရဲ့ အလံငယ်လေးတွေ စိုက်ကာအလှပြင်ဆင်ထားတာကို တွေ့ခဲ့ရပါတယ်။ နောက်ထပ် ကျွေးဖို့ ပြင်ထားတာ ကတော့နွားနို့ပါပဲ။ မိုက်ကယ်မိဘတွေ က မွေးနေ့ကိတ်အကြီးကြီး တစ်လုံး ယူလာတဲ့အခါမှာ တော့ ကလေးတွေ အားလုံးက အရမ်းကို ဝမ်းသာသွားကြပါသတဲ့။ အဲဒီ

မြင်ကွင်းကိုကြည့်ပြီး ကျွန်မခင်ပွန်းက တော် တော် စိတ်မကောင်း ဖြစ် သွားပါတယ်။
မွေးနေ့ပွဲဆိုပြီး နေ့တိုင်း စားနေကျပေါင်မုန့်လေးနဲ့ ဝက်ပေါင်ခြောက်လေးပဲ
ဧည့်ခံနိုင်တာမလုပ်ပေးချင်လို့ မဟုတ်ဘဲ မတတ်နိုင်လို့လို့ တွေ့ မိတဲ့အခါ သူ့ အနေနဲ့
စိတ်ထဲမကောင်းလွန်းတော့ ကလေးတွေ နဲ့ ခဏတဖြုတ် ကစားပေးပြီး ဈေးကို
အမြန်ပြေးကာ စုကီယာကီလုပ်ဖို့ လိုတာတွေ ဝယ်ခြမ်းခဲ့ပါတယ်။ ကျွန်မခင်ပွန်း တစ်သက်မှာ
အဲဒီ နေ့က ပထမဆုံးအကြိမ် မီးဖိုချောင် ဝင်ဖူးခြင်းပါပဲ။ အဲဒီ နေ့ကစပြီးသူ့ရဲ့ စုကီယာကီနဲ့
မီဆောဟင်းချိုလက်ရာဟာ နာမည် ကျော်သွားခဲ့တာပေါ့။

စုက မိုက်ကယ့်ဧည့်သည်တွေ အတွက် ဟင်းတွေ စီစဉ်ပေးတတ်ပေမယ့်
သူတို့တွေ ထုံးစံ နောက်ဆုံးမှ စားတဲ့ အရွက်သုတ်ကို မေ့သွားတတ်ပါတယ်။ အဲဒီ အခါမှာ
တော့ စုဟာ ပြင်သစ်တွေ ထုံးစံလုပ်တတ်တဲ့ တစ်ပွဲပြီးတစ်ပွဲ
ချပေးရတဲ့အမယ်စုံညီစာသဘောကို အပြစ်တင်တော့တာပါပဲ။ ဘယ်လိုပဲ ဖြစ် ဖြစ်တော့
စုကမိုက်ကယ့်ဧည့်သည်တွေ မျက်မှောင်မကြုတ်နိုင်အောင် ကြိုးစားခဲ့ပါရဲ့ ။
တကယ်တော့စုအနေနဲ့ မြန်မာပြည်မှာ နေတုန်းကရော၊ အိန္ဒိယမှာ နေတုန်းကပါ ဧည့်တွေ
အများ ကြီးကြုံးခဲ့ဖူးတာမို့ ဧည့်ဆိုရင် အသားကျနေပြီ ထင်ပါတယ်။ တကယ်တော့
မိုက်ကယ်ဟာစုလို အရှေ့တိုင်းသူ တစ်ယောက် ကို ရထားတဲ့အတွက် အခုလို ဧည့်တွေ ကို
မငြိုငြင်တာမို့ ကံကောင်းတယ်လို့ ဆိုရမှာ ပါ။ ဒါကြောင့် လည်းအောက်စ်ဖို့ဒ်မှာ
မိုက်ကယ်ဟာ ကိုယ်ပိုင်မိတ်ဆွေတွေ အများ ကြီး တွေ ခဲ့ရပါတယ်။

ကျွန်မတို့ကို ၁၉၇၄ ခုနှစ် ကနေ ၁၉၇၆ ခုနှစ် အထိ အင်္ဂလန်မှာ နေခဲ့ကြရာမှာ
မိတ်ဆွေတွေ အများ ကြီး ရခဲ့ပါတယ်။ အဲဒီ မိတ်ဆွေတွေ အားလုံးနဲ့ ခင်မင်မှု
ဟာလည်းနက်နက်ရှိုင်းရှိုင်း ရှိခဲ့တာပါ။ မိတ်ဆွေအများ စု ကတော့ လန်ဒန်နဲ့ အောက်စ်ဖို့ဒ်မှာ
ရှိတဲ့ဘာသာရပ်ဆိုင်ရာပညာရှင် ကြီးကြီးငယ်ငယ်တွေ ပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒါပေမယ့်
ကျွန်မတို့လင်မယားရယ်၊ မိုက်ကယ်တို့မိသားစုရယ်မှာ တော့ ရာထူးရာခံမြင့်မြင့်မားမား
မရှိတာချင်း ၊ နာမည် မကြီး ကြတာချင်းရော ပိုက်ဆံမရှိတာချင်းပါ တူနေကြတာမို့ ခံစား
ချက်ချင်း ထပ်တူကျခဲ့ကြပါတယ်။ မိုက်ကယ်က ကျွန်မရဲ့ လက်ရာကို

အလွန်သဘောကျခဲ့သလို ကျွန်မကလည်း မိုက်ကယ့်အပေါ် ကျွန်မရဲ့ မောင်အရင်း တစ်ယောက် လို သဘောထားကာ မောင်ငယ်လေး မဆာလောင်ရအောင် ကျွေးမွေးရမယ်ဆိုတဲ့ အသိမျိုး ဖြစ်နေရတာ ကိုပဲ စွဲလန်းသဘောကျနေခဲ့တာပါ။

ကျွန်မနဲ့ စု ကတော့ မိသားစုအကြောင်း ပြောလိုက်၊ အချက်အပြု တ်အကြောင်းပြောလိုက်၊ အလက်ဇန္ဒားကို အနီးဘောင်းဘီလေးလဲပေးရင်း သီချင်းလေးဘာလေးညည်းပြီး ချောသိပ်လိုက်နဲ့ပေါ့။ ပြီးရင် မြို့ထဲက လေဘာတီအထည်ဆိုင်ကို သွားပြီးအပြင်ဘက် မှန်အရှေ့ကနေ ဘယ်အဆင်လေးတွေ ဝယ်ရင်ကောင်းမလဲလို့ စိတ်ကူးကြတယ်။ ဝယ်တာ ကတော့ လျော့စွေးချတဲ့အချိန်မှ ဝယ်နိုင်ကြမှာ ကိုး။ ကျွန်မတို့နှစ် ယောက် က တခြားသာမန်အိမ်ထောင်ရှင်မတွေ လိုပဲ အိမ်ထောင့်တာဝန်တွေ နဲ့သာကိုယ့်ကိုယ်ပိုင်အချိန်တွေ ကို အတူတူ ကုန်ဆုံးခဲ့ကြတာပါ။ ကျွန်မတို့နှစ် ယောက် စလုံးက ကိုယ့်ရဲ့ ကိုယ်ပိုင်ဘာသာရေး၊ နိုင်ငံရေး၊ စီးပွားရေး ဒါမှမဟုတ် စာပေသဘောထားတွေ ကို မ ဖြစ်မနေ ဆွေးနွေးထုတ်ဖော်ကြရမယ်လို့လည်း သဘောမထားခဲ့ကြပါဘူး။ ဒီလိုနဲ့ ကျွန်မအတွက် မိန်းမ တစ်ယောက် အနေနဲ့ အချိန်တွေ ကို သာမန်အိမ်ထောင်ရှင်မ တစ်ယောက် လို ကုန်ဆုံးစေခဲ့တာဟာ ပထမဆုံးနဲ့ နောက်ဆုံးအတွေ့အကြုံဖြစ်ခဲ့ရပါတယ်။

တစ်နေ့မှာ တော့ မြို့ ပြုလူ့အဖွဲ့အစည်းမှာ ဆယ်စုနှစ် တစ်စုစာလောက် ကျင်လည်ခဲ့တဲ့ စုဟာ 'နီရီကိုရေ၊ တချို့ အင်္ဂလိပ်တွေ က ခွေးကလွဲပြီး ဘာကိုမှ မချစ်တတ်ကြဘူးနော်' လို့ ပြုန်းစားကြီးပြောချလိုက်ပါတယ်။ ကျွန်မကလည်း 'ဘာလဲလို့' လို့ပြန်မမေး ဖြစ်ခဲ့ပါဘူး။ ကျွန်မ သိနေတာပဲလေ။ သူ့အဖို့ လူ တစ်ယောက် အနေနဲ့ အင်္ဂလိပ်ရယ်လို့ ဖြစ်လာရင် ပေးဆပ်ရမှာ ကတော့ အထီးကျန်မှု ပဲဆိုတာ သဘောပေါက်နေခဲ့တယ်လို့ ကျွန်မက သိနေတာလေ။ သူ ခံစားနေရတဲ့ အပြင်လူဆိုတဲ့ စိတ်ခံစားမှု သက်သက်ကြောင့် ချည်း ဒီလိုပြော ဖြစ်တာ မဟုတ်ခဲ့ပါဘူး။ သူ့အနေနဲ့ အရှေ့နဲ့ အနောက်ကမ္ဘာမှာ 'မေတ္တာ'ကို ထုတ်ဖော်ပြသပုံ မတူကြကြောင်း သဘောပေါက်ခဲ့လို့လည်း ခုလို ထုတ်ပြောခဲ့တာပါ။

စုအနေနဲ့ မိုက်ကယ်ရဲ့ အချစ်ကို ဘယ်လောက်ပဲ ပိုပို လှုံ့လှုံ့

ရနေတယ်ဆိုပေမယ့် အာရှသူ တစ်ယောက် အနေနဲ့ အခုလို တွေ့မိလာတာမဆန်းပါဘူး။
ခပ်တုံးတုံးဓားနဲ့ ခက်ရင်းကို သုံးပြီး စိတ်ဝင်စားစရာ မကောင်းတဲ့ အသားတုံးတစ်တုံးကို
လှီးနေခိုက်မှာ စားပွဲပေါ်ကို ခေါက်ဆွဲတစ်ပန်းကန် ရောက်လာသလို ဖြစ်မှာ ပေါ့။
ကျွန်မတို့နှစ်ယောက် စလုံးအဖို့တော့ သက်ပြင်းမောတွေ ရှိကဲ့သို့ ဖြစ်တာ အတူတူပါ။
နေ့စဉ်ဘဝအနေအထားတွေ ပေါ်မှာ ကျွန်မတို့နှစ်ယောက် စလုံးအတူတူပဲ
သဘောပေါက်နားလည်ခဲ့ကြတာကို နှစ်ယောက်လုံးက ထုတ်မပြောဘဲ
သဘောပေါက်ခဲ့ကြပါတယ်။ တကယ်တော့ အဲဒီ ကာလတွေ ဟာ ကျွန်မတို့အဖို့ ခက်ခဲခဲ့တဲ့
ကာလတွေ ပါ။ ဒါပေမယ့် အလက်ဇန္ဒားရဲ့ ချစ်စဖွယ် အပြုအမူလေးတွေ ကြောင့်
စိတ်သက်သာရာ ရခဲ့ပါတယ်။ အောက်စ်ဖို့ဒ်က ဘဝကို ကျွန်မတို့တွေ ကိုယ့်နည်းကိုယ့်ဟန်နဲ့
ဖြတ်သန်းခဲ့ကြတယ်ဆိုပါတော့။

နောက်သုံးနှစ် ကြာတဲ့အခါမှာ တော့ ကျွန်မတို့က ဂျာနယ်ကို ပြန်လာခဲ့ပါတယ်။

၁၉၇၉ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလကုန်မှာ မိုက်ကယ်နဲ့ စုအိမ်ကနေ စာတစ်စောင်
ရောက်လာခဲ့ပါတယ်။ မနှစ်က နှစ်လည်ကတည်းက ကျွန်မပေးပို့ခဲ့တဲ့
ခရစ်စမတ်ကဒ်ဟာ သူတို့ရှိရာ အိန္ဒိယအရှေ့မြောက်ဖျားက တာဝန်ဂါမြို့ လေးအိမ်ကို
ရောက်သွားပုံရပါတယ်။ စာထဲမှာ စုက မိုက်ကယ်ဟာ အလုပ်များ နေပြီ သူနဲ့သားနှစ်
ယောက် ကမိုက်ကယ်ကိုကူညီနေပါသတဲ့။

စုကသားငယ်လေးရဲ့ နာမည်ကို မိတ်ဆက်ပေးလာပါတယ်။ ထိန်လင်း

ဒီဗီယန်ကင်မ်အာရူဒန်ပါတဲ့။ နောက်ထပ် တိဘက်နာမည် နှစ်ခုလည်း လားမားဘုန်းတော်
ကြီးတွေက ပေးထားသေးသတဲ့။ နောက်တစ်ခါ လန်ဒန်က ထိုင်းဘုန်းကြီး တစ်ပါးကလည်း
ပါဠိနာမည် တစ်ခု ပေးထားပါသေးတယ်။ စုက 'ကျွန်မတို့ရဲ့ သားငယ်လေးကို ကျွန်မတို့က
ဘာဘာလို့ ခေါ်တယ်။ မျက်လုံးက ပြူး ပြူး ဝိုင်းဝိုင်း၊ မျက်နှာက ပန်းသီးလို လုံးလုံးဝန်းဝန်းနဲ့
လေ။ ကျွန်မ ထင်တာကတော့ ရှင် သူ့ကိုချစ်မှာ ပါ။ သူက အလက်ဇန္ဒားနဲ့ မတူဘူး။
အားကလည်း သန်တယ်။ ခပ်ဂျစ်ဂျစ်ပေါ့။ အလုပ်လုပ်တဲ့နေရာမှာ တော့ တော်တယ်။

စကားပြောတဲ့နေရာမှာ တော့ သူ့အသက်တစ်နှစ် ခွဲခါနီး နေပေမယ့်
ခုထိကောင်းကောင်းမပြောနိုင်သေးဘူး။ အလက်ဇန္ဒားတုန်းက ဒီအရွယ်ဆို ကောင်းကောင်း
ပြောနေနိုင်ပြီ' လို့ ကျွန်မကို ပြောပါတယ်။ စု ကြည့်ရတာ ဒီသားလေးကို
ဘာပဲဖြစ်ဖြစ်သဘောကျနေပုံပါ။ ဘာဘာရေ မင်း စကားမပြောနိုင်သေးတာကို မပူပါနဲ့ကွယ်။
မိဘတွေ အကြိုက် မင်းကို ဒီလောက် ရှုပ်တဲ့နာမည် အရှည်ကြီး အပေးခံရတာ
စိတ်ရှုပ်စရာမှန်း သိပါရဲ့ ။

တစ်ခါမှာ တော့ ကျွန်မက စာထဲမှာ 'ချာတိတ်ဆိုးလေးနှစ် ယောက်' လို့
သုံးမိဟန်တူပါရဲ့ စကား 'ရှင် မှန်တယ် နီရီကို။ ကျွန်မတို့မှာ ချာတိတ်ဆိုးလေးနှစ် ယောက်
ရှိပါတယ်။ တကယ်တော့ ကျွန်မက သုံးယောက် လိုချင်တာ။ တစ်ယောက် က ကျန်တဲ့နှစ်
ယောက် ထက် ပိုဆိုးမယ့်ကလေးမျိုး ပေါ့' လို့ စာရေး လာပါတယ်။

တတိယ တစ်ယောက် လိုချင်တယ်သာ ပြောတာပါ။ မိန်းကလေးလား၊
ယောက်ျားလေးလားလို့တော့ သူက မပြောပါဘူး။ စကားတိုင်းက သူ့အစ်ကိုနှစ် ယောက်
ထက်ပိုခွန်အားရှိတဲ့ မိန်းကလေး ဖြစ်ခဲ့သလို တတိယမြောက်ကလေးလည်း ဖြစ်တယ်လေ။

စာက ခပ်ရှည်ရှည်ဖြစ်ပြီး အဲဒီ ထဲမှာ 'ကျွန်မငွေစုနေတာ ပြည့်ရင်တော့
ဂျွန်ကိုလာလည်ချင်သေးတယ်။ ရှင်တို့ရဲ့ ကျေးလက်အိမ်လေးဆီကို
အပြေးရောက်လာချင်တာပေါ့။ အခုတော့ ကျွန်မတို့လည်း ကိုယ့်အခန်းလေးကို
ဂျွန်မိသားစုလက်ထဲ ထားခဲ့ရတာ ။ သူတို့က ပါပီလေးကို
ကောင်းကောင်းကြည့်ပေးတယ်လေ' လို့ရေး ထားပြန်တာပါ။ သူ့မှာ သာ ချာတိတ်နှစ် ယောက်
ထက် မိုက်တဲ့ သမီးကလေးရှိခဲ့ရင် အခုလို အခက်အခဲတွေ တွေ့တဲ့အခါ အတော်
အားကိုးရရာမှာ လို့ ကျွန်မတွေ နေမိပါရဲ့ ။

မိုက်ကယ် ကတော့ 'ကျွန်တော် တို့ နေနေတဲ့နေရာကို အိန္ဒိယ မြေပုံပေါ်မှာ
ရှာကြည့်ပါလား။ ဟိုးအပေါ်ဘက်မှာ လေ။ နီရီကိုရဲ့ ခရစ်စမတ်ကဒ်လေး မနေ့က ရတော့
သိပ်ဝမ်းသာတာပဲ။ ခင်ဗျားရဲ့ သဘောကျစရာ ဟင်းချက်လက်ရာကိုရော၊ ခင်မင်စွာ အတူရှိခဲ့မှု
ကိုပါ ပြန်အောက်မေ့စရာပါပဲ။ ကျွန်တော် ပါရဂူဘွဲ့ စာတမ်းက မကြာသေးခင်ကမှ

ပြီးသွားတာပါ။ စာတမ်းကိုတော့ ဒီနှစ် ထဲမှာ စာအုပ်အဖြစ်ထွက်မယ်လေ။ ပြီးရင် စိန်.ညွှန်ကောလိပ်မှာ ဖဲလိုးရှစ် တစ်နှစ် ခွဲ ပြန်လုပ်ရဦးမယ်။ကျွန်တော် တို့လည်း အောက်စ်ဖို့ဒ်မှာ အိမ်ဝယ်ဖို့ စဉ်းစားနေပါတယ်။ အဲဒီ မှာ ပဲအမြဲတမ်း အခြေချနေချင်တယ်လေ။ နှစ် ယောက် လုံးကို ချစ်ခင်တဲ့ မိုက်ကယ်'လို့စာရေး လာပါတယ်။

၁၉၇၉ ခုနှစ် အောက်တိုဘာလ ၃ ရက်မှာ တော့ ကျွန်မခင်ပွန်းရဲ့ သုတေသနကိစ္စကြောင့် မော်စကိုမှာ တစ်နှစ် နီးပါး သွားနေရဖို့ ဖြစ်လာပါတယ်။ အဲဒီ အချိန်ကဆိုဗီယက်ယူနီယံခေတ်မို့ အစစအရာရာ ရှားပါးတာတွေ ကြောင့် ထင်ထားတာထက်ပိုပြီး အဆင်မပြေခဲ့ပါဘူး။ မိုက်ကယ်နဲ့ စုဆီလည်း မဆက်သွယ်နိုင်ခဲ့ပါဘူး။ အမှန်အတိုင်း ပြောရရင်တော့ ကျွန်မတို့ကလည်း မော်စကိုကနေ ကမ္ဘာ့အနောက်ခြမ်းကသူငယ်ချင်းတွေ ဆီကို စာထည့်ဖို့တောင် အတော် စဉ်းစားခဲ့ကြရပါတယ်။ တကယ်တော့ လန်ဒန်ဆိုတာ မော်စကိုကနေဆိုရင် ဂျပန်ထက် ပိုနီးတဲ့ နေရာမှာ ပါ။ ကျွန်မတို့အနေနဲ့ အောက်စဖို့ဒ်ကို ခဏတဖြုတ်ဝင်ချသွားလို့ ရပါတယ်။ ဒီတော့ ကျွန်မတို့က မော်စကိုမှာ နေတဲ့ ဆယ်လအတွင်း စုဆောင်းထားတဲ့ တောင်ပေါ်အစားအစာတွေ ကို အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာဖြုတ်တဲ့ ရထားနဲ့ တင်ပြီး အင်္ဂလန်ကို ဝင်သွားဖို့တွေ ဖြစ်ခဲ့ပါတယ်။ ကျွန်မတို့က ရုရှရဲ့ စာတိုက်စံနစ်ကို ယုံမှ မယုံဘဲလေ။ ဒါပေမယ့် ရထားအကောက်ခွန်က ပစ္စည်းတွေ သယ်လာတာများ လို့ဆိုပြီး ခေါ်မေးပါတော့တယ်။ တစ်ခါ အောက်စ်ဖို့ဒ်ကောလိပ်က ဖိတ်ကြားစာမပါလို့ဆိုပြီး အင်္ဂလန်ထဲပေးမဝင်ပြန်ပါဘူး။

နောက်ဆုံးမှာ တော့ ကျွန်မတို့ အင်္ဂလန်ကို ပြန်ရောက်ခဲ့ပါပြီ။ ကျွန်မတို့ရဲ့ အင်္ဂလိပ်သူငယ်ချင်းတွေ က မြို့လယ်နဲ့ သုံးမိုင်လောက် ဝေးတဲ့ နေရာမှာ တစ်လလောက် နားခိုဖို့ စီစဉ်ပေးကြပါတယ်။ ကျွန်မတို့ ကတော့ ရောက်ရောက်ချင်းမှာ မိုက်ကယ်တို့ဆီ သွားလည်ကြတာပါပဲ။ အဲဒီ အချိန်မှာ မိုက်ကယ်တို့က ဗီယက်အသွင်သဏ္ဌာန်မှာ ကျော်ကြားတဲ့ လခြမ်းပုံ ပါခဲတောင်းမှာ နေနေကြပါပြီ။ အဲဒီ နေရာက ဈေးကြီးတဲ့ နေရာမို့ ကျွန်မက အံ့သြနေခဲ့တာပါ။ မိုက်ကယ်က သူ့အနေနဲ့ ဈေးအင်မတန်ချိုချိုနဲ့ ဒီအိမ်ကို

ရလိုက်ကြောင်း ခပ်ပြုံးပြုံးနဲ့ရှင်းပြပါတယ်။ အင်္ဂလန်မှာ ကိုယ်မဝယ်ခင်က နေထိုင်နှင့် တဲ့သူတွေ ကို ဆက်လက်နေထိုင်ခွင့်ပြုမယ်ဆိုရင် အင်မတန်စွမ်းချီချီနဲ့ အိမ်ဝယ်နိုင်တဲ့ စည်းမျဉ်းတစ်ခု ရှိပါတယ်။ မိုက်ကယ်တို့ကိုအဲဒီ လိုနည်းနဲ့ အိမ်ဝယ်ခဲ့တာပါ။ သူတို့မိသားစုက မြေအောက်ထပ်မှာ နေကြပြီးမြေညီထပ်မှာ တော့ မိုက်ကယ်ရဲ့ စာကြည့်ခန်းနဲ့ အိပ်ခန်းတွေ ထားပါတယ်။ ပထမထပ်မှာ နဂိုတည်းက နေနေတဲ့ အဖွားကြီး တစ်ယောက် နေပြီး ဒုတိယထပ်မှာ လည်း အိမ်ငှား ရှိနေပါတယ်။ အဲဒီ အထပ်တွေ က အိမ်ငှားခက မိုက်ကယ်တို့အတွက် လစဉ်ဝင်ငွေ ဖြစ်လာတာပါ။ အိမ်ငှားသက်ကြီးရွယ်အိုတွေ အိမ်ထဲက မထွက်မချင်း(ပြောင်းတာပဲဖြစ် ဖြစ်၊ သေဆုံးတာပဲဖြစ် ဖြစ်) အိမ်ရှင်အသစ်က သူတို့အခန်းကို မပိုင်ဆိုင်နိုင်အောင် ဥပဒေက ကန့်သတ်ထားပါတယ်။ အိမ်ငှားအများ စုကအသက်ကြီးသူတွေ ဖြစ်ပြီး ဥပဒေက သူတို့ကို ကာကွယ်ပေးထားတာပါ။

မိုက်ကယ်တို့ အိမ်ငှားအဖွားကြီးက သိပ်မကြာခင်မှာ ပြောင်းရွှေ့သွားခဲ့ကာစုကို အမြဲအကူအညီပေးနေတဲ့ မသန်းဧက အဲဒီ အထပ်ကို ဝယ်လိုက်ပါတယ်။ စုက မသန်းဧ ကို သူ့ရဲ့ 'အရေး ပေါ်ကြီးကြီး'လို့ ခေါ်ခဲ့တာပါ။ ဒီလိုနဲ့ စုတို့မိသားစုလည်း ငွေရေး ကြေးရေး စိတ်အေးလာရပါတော့တယ်။ ကျွန်မတို့ရဲ့ အောက်စ်ဖို့ဒ်ဘဝဟာ တကယ်တမ်းမှာ မလွယ်ကူခဲ့ပေမယ့် မိုက်ကယ်ရယ်၊ စုရယ်၊ မသန်းဧရယ်၊အလက်ဇန္ဒားရယ်၊ ကင်မ်ရယ်၊ ခွေးကလေးရယ်နဲ့ သိုက်သိုက်ဝန်းဝန်း ပျော်ရွှင်ခဲ့ရပါတယ်။

(၄) ကြီးကြီးမသန်းဧ

ကျွန်မတို့ မသန်းဧကို စတွေ့တော့ သူက ကုလသမဂ္ဂဝန်ထမ်းအ ဖြစ် အနစ် ၂၀ ကြာ အမှု ထမ်းပြီးလို့ ပင်စင်စားအ ဖြစ် အေးအေးဆေးဆေး နားနေချိန် ဖြစ်ပါတယ်။ ကျွန်မတို့ အောက်စ်ဖို့ဒ်ကို ဘယ်အချိန်ပဲသွားသွား သူက စုတို့ မိသားစုနဲ့ အတူ ရှိနေခဲ့တာပါ။ ကျွန်မက သူတို့ နှစ် ယောက် ကြားမှာ သွေးသားမတော် စပ်တာကို အချိန်တော် တော် ကြာတဲ့အထိမသိခဲ့လေတော့ သူတို့နှစ် ယောက် ဟာ ရုပ်ချင်းလည်းမတူပါလားလို့ တွေးနေခဲ့တာပါ။ စုကလည်း သူတို့နှစ် ယောက် ဘယ်လို တော် စပ်တယ်ဆိုတာ ဘယ်တုန်းကမှ မပြောခဲ့ပါဘူး။ ကျွန်မတို့နှစ် ယောက် ကြားမှာ အတူတကွ နားလည်ထားကြတာက

မိသားစုအရေးတွေမှာ အသက်တွေ၊ နေရာဒေသတွေ၊ အချိန်ကာလတွေ ဆိုတဲ့ ကွာခြားမှုကို လျစ်လျူရှုလိုက်ဖို့ပါပဲ။

မသန်းဇေရဲ့ အသက်ကို ဘယ်သူကမှလည်း မသိပါဘူး။ ၁၉၈၉ ခုနှစ်မှာ စုနေအိမ်အကျယ်ချုပ်ကျသွားတော့ မိုက်ကယ်က 'ကျွန်တော် ထင်တာတော့ အန်တီအသက်က ၇၀ ဝန်းကျင် ဖြစ်ရမယ်။ ဒါပေမယ့် မသေချာပါဘူး။ အန်တီကသူ့အသက်ကို ဘယ်တုန်းကမှ မပြောဘူးလေ' လို့ ပြောခဲ့ပါတယ်။ သူ့အသက်ကအတော် လေး အိုချင်အိုရောပေါ့။ ဒါပေမယ့် ဘယ်သူကမှ သူ့အသက်ကို ဂရုမစိုက်ပါဘူး။ လူတွေက သူ မှတ်ဉာဏ်ကောင်းလွန်းတာ၊ စာဖတ်ဝါသနာ ကြီးလွန်းတာ၊ နိုင်ငံတကာ နိုင်ငံရေးနဲ့ ပတ်သက်ရင် သူ့ ခန့်မှန်းချက်တွေ မှန်နေတာ အဲဒီလိုမျိုး တွေ ကြောင့် ပဲ သူ့ကို မိတ်ဆွေတွေက တအံ့တသြနဲ့ မှတ်မိနေခဲ့ကြတာပါ။ အန်တီဟာ သူ့ရဲ့ နောက်ဆုံးအချိန်အထိ အမျိုးသမီးဆန်တဲ့ အလှတရားအပေါ် အင်မတန် သတိထားခဲ့သူပါ။ သူ့ခေါင်းမှာ ခေါင်းစည်းပုဝါလေးကို လွှားပြီး မေးအောက်မှာ အထုံးလေးထုံးထားတတ်တာ အန်တီစတိုင်လ်ပါပဲ။ သူက ဂျပန်လက်ကိုင်ပုဝါလေးပဲ ဖြစ် ဖြစ်၊ ပစ္စည်းထုတ်တဲ့ပိတ်စလေးပဲ ဖြစ် ဖြစ် တွေ့တဲ့အခါ 'ထားခဲ့လေ။ ကျွန်မခေါင်းစည်းလေး လုပ်လိုက်မယ်' လို့ ပြောတတ်ပါတယ်။ သူ့မျက်နှာ တစ်ဝက်ကိုတော့ ကိုင်းအနက်မျက်မှန်ဝိုင်းဝိုင်းကြီးက ကွယ်ထားလေရဲ့ ။ သူက အင်္ကျီကိုဘလောက်စ်လို အနောက်တိုင်းဆန်တာတွေ ဝတ်တတ်ပေမယ့် ထမိန်ကိုတော့ အမြဲ စွဲစွဲမြဲမြဲ ဝတ်တတ်ပါတယ်။ သူ့ခြေထောက်တွေက အဆစ်အမြစ်ရောင် ရောဂါကြောင့်ပုံစံနည်းနည်း ပြောင်းနေပြီမို့ ဖိနပ်ကိုတော့ အထူအကြီးကြီးတွေ ပဲ စီးတတ်ပါတယ်။ သူက မျက်နှာမှာ မိတ်ကပ်ပါးပါးလိမ်း၊ နှုတ်ခမ်းနီ ဆိုးပြီး မျက်ခုံးမွှေးကိုလည်းတောင်တန်းနှစ် သွယ်လို ထူထူနက်နက် ဆွဲထားတတ်ပါတယ်။

သူ့ခြေထောက်ကြောင့် သူက လမ်းလျှောက်ရင် တုတ်ကောက်လိုပါတယ်။ သူက သူ့ရဲ့ ပုံပြောင်းနေတဲ့ လက်ချောင်းတွေကို ဖြန့်ပြပြီး 'ဒီမှာ လေ၊ သွေး လေးဘက်နာ ရောဂါကြောင့် ကျွန်မလက်ချောင်းတွေ ခုလို ဖြစ်နေတယ်' လို့ ပြောပြတတ်ပါတယ်။ သူ့ကို ၁၉၀၉ ခုနှစ် ဝန်းကျင်က မွေးဖွားခဲ့တယ်လို့ ကျွန်မထင်တာပါပဲ။ သူ့အသက် ၂၃ နှစ်ကနေ ၂၅ နှစ်

ကြားကာလမှာ အင်္ဂလိပ်စာ သင်ယူဖို့ အင်္ဂလန်ကို ရောက်လာတဲ့အချိန်က လွဲရင် သူ့ အသက် ၃၀ အထိ မြန်မာပြည်မှာ နေခဲ့တာပါ။ နောက်တော့အိန္ဒိယမှာ သုံးနှစ် နေခဲ့ကာ နောက်ထပ်နှစ် ပေါင်းများစွာ (သူ့အသက်ရဲ့ သုံးပုံနှစ် ပုံလောက်ထိ) နိုင်ငံရပ်ခြားမှာ ရောက်နေခဲ့ပါတယ်။ အမေရိက၊ ဩစတြေးလီးယားနဲ့ အင်္ဂလန်တို့မှာ အနေများ ခဲ့တာပါ။ သွေးလေးဘက်နာက အာရှလို ပူပြီးစိစွတ်တဲ့နေရာမျိုး မှာ မွေးဖွားခဲ့သူ တစ်ယောက် အနေနဲ့ ဥရောပလို အေးပြီးခြောက်သွေ့တဲ့နေရာမျိုး မှာ အနေကြာတဲ့အခါ ဖြစ်တတ်တယ်နဲ့ တူပါတယ်။

မသန်းဇေက ဩစတြေးလီးယားအနောက်ပိုင်းက သူ့အိမ်ခန်းနဲ့ မိုက်ကယ်တို့ စုတို့အိမ်က အခန်းကြားမှာ လူးလာခေါက်တုံ့ နေထိုင်ခဲ့ပါတယ်။ အင်္ဂလန်က သူ့ကိုလိုနီထဲမှာ နေတဲ့သူတွေ ထဲက ထူးချွန်သူတွေ ကို အင်္ဂလန်ခေါ်ကာ အင်္ဂလိပ်စာသင်ပေးပြီး ဗြိတိသျှမူ ပြုတတ်ပါတယ်။ မသန်းဇေကို ၁၉၃၂ ခုနှစ် မှာ ဗြိတိသျှက ရွေးခဲ့တာပါ။ အင်္ဂလန်က ပြန်တော့ကရင်တွေ ကို အင်္ဂလိပ်စာ သင်ပေးခွင့်ရခဲ့ပါတယ်။ သူကသူ့မိသားစုအကြောင်း ပြောလေ့မရှိတာမို့ သူ့အဖေဟာ တက္ကသိုလ်မှာ မြန်မာစာသင်တဲ့ ဆရာ ဖြစ်ပြီး သူ့မှာ မောင်ငယ် တစ်ယောက် ရှိကြောင်းလောက်သာ ကျွန်မတို့ သိပါတယ်။ သူ့အခန်းမှာ ချိတ်ထားတဲ့ ပန်းချီကားကြောင့် လည်း မြန်မာပြည်ကသူ့ဘဝကို ကျွန်မတို့ ခန့်မှန်းမြင်ယောင်နိုင်ခဲ့ကြပါတယ်။ မြန်မာပန်းချီကျော်တစ်ဦးရဲ့ လက်ရာ သူပုံတူက အသက်ဝင်လှပါတယ်။ အဲဒီ အချိန်က သူ့မှာ ဆံပင်အရှည်ကြီးနဲ့ မြန်မာဆန်ဆန်ဝတ်ပြီး ပန်းတွေ အလယ် ကြမ်းပြင်ပေါ်မှာ ထိုင်နေတဲ့ပုံက သိပ်အသက်ဝင်ပါတယ်။ ပုံထဲမှာ သူ့ဟန်ပန်က သူ့ဘဝအနာဂတ်ကို တွေ့နေပုံပါ။ သူ့အလုပ်အကြောင်း ကျွန်မက သိပ်မသိပေမယ့် မြန်မာပြည်မှာ ဘိလပ်ပြန်ဆိုပြီး သူ့ကို ခေါ်ကြတာနဲ့ နာမည်ကျော်အဆိုတော် ဖြစ်ခဲ့တာကိုတော့ သိပါတယ်။ သူ့အသံနဲ့ အင်္ဂလိပ်စာကောင်းပုံတွေ က မြန်မာပြည်အတွက် အဖိုးတန်လှတာပါ။ ဒုတိယကမ္ဘာစစ်ကြီး ဖြစ်လာတော့ သူက နယူးဒေလီမှာ ရှိတဲ့ အသံလွှင့်ဌာနတစ်ခုမှာ အလုပ်ဝင်ခဲ့ပါတယ်။ အဲဒီ အသံလွှင့်ဌာနက ဂျန်သိမ်းပိုက်ထားတဲ့နေရာတွေ မှာ ဂျန်တပ်တွေ အကြောင်း အသိပေးတာတွေ ကို

ထုတ်လွှင့်ရပါတယ်။ စစ်ကြီးပြီးတော့သူက ဆန်ဖရန်စစ္စကိုကို သွားကာ ကုလသမဂ္ဂမှာ အလုပ်မဝင်ခင် ဗွီအိုအေမှာ အလုပ်လုပ်ခဲ့သေးတယ်နဲ့ တူပါတယ်။

၁၉၄၇ ခုနှစ် ဇန်နဝါရီမှာ ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်းနဲ့ အဖွဲ့ လန်ဒန်ကို လာပြီး ဗြိတိသျှနန်းရေး ဝန်ချုပ် ကလီမန့်အက်တလီနဲ့ မြန်မာ့လွတ်လပ်ရေး အတွက် စာချုပ်လာချုပ်ကြ ကတော့ မသန်းဧကလည်း လန်ဒန်မှာ ရှိနေခဲ့ပါတယ်။ သူနဲ့ သူ့ သူငယ်ချင်းက ဗိုလ်ချုပ်တို့ တည်းခိုတဲ့ဟော်တယ်ကို သွားတွေ ခဲ့တာပါ။ အန်တီမသန်းဧကသူ့အနေနဲ့ ပင်ပန်းနေတဲ့ ဗိုလ်ချုပ်ကို မြန်မာသီချင်းတွေ နဲ့ ဖျော်ဖြေပေးချင်ခဲ့တယ်လို့ကျွန်မကို ပြောပြဖူးပါတယ်။

နှုတ်ဆက်ပွဲမှာ တော့ ဗိုလ်ချုပ်မှာ မိသားစုအတွက် လက်ဆောင်ပစ္စည်းသွားဝယ်ဖို့အချိန်မရှိတော့ဘူး လို့ တွေးမိတာမို့ သူကူဝယ်ပေးဖို့ တာဝန်ယူလိုက်ပါတော့တယ်။သူက အသက်တစ်နှစ် ခွဲအရွယ် စုအတွက် အဲဒီ အချိန်က အင်္ဂလန်မှာ ခေတ်စားနေတဲ့ ကော်ပတ်ရပ်လေးတစ်ရပ် ဝယ်ပေးလိုက် ပါတယ်။ အဲဒီ အရပ်လေးဟာ အန်တီနဲ့စုတို့ကြားက ပထမဆုံးဆက်စပ်မှု ပါပဲ။ အဲဒီ အရပ်လေးကို နှစ် အတော်ကြာကြာအထိစုက တမြတ်တနိုး ထိမ်းသိမ်းပွေ့ပိုက်ထားကြောင်း သိရတဲ့အခါမှာ တော့ အန်တီကသိပ်ကို စိတ်လှုပ်ရှားခဲ့ပါတယ်။ လန်ဒန်မှာ ရှိတဲ့ မြန်မာတချို့ ကတော့ အန်တီအနေနဲ့ ဗိုလ်ချုပ်အပေါ်မှာ လေးစားတာထက် ပိုတဲ့ စိတ်အနေအထားမျိုးရှိခဲ့လို့ စုကိုချစ်နေကြောင်း အတင်းပြောတာမျိုး ရှိခဲ့ပေမယ့် ဘယ်သူကမှတော့ ဘာရယ်လို့အတိအကျမသိကြပါဘူး။

၁၉၅၀ ခုနှစ် မှာ အန်တီမသန်းဧက ကုလသမဂ္ဂရဲ့ ဝန်ထမ်း ဖြစ်လာပါတယ်။ စိန့်ဟျူချ်ကောလိပ်ကျောင်း ဒုတိယနှစ် နွေမှာ တော့ စုဟာ မိခင်ရှိရာ အိန္ဒိယကို မပြန်ပဲ အယ်လ်ဂျီးရီးယားမှာ ကုလသမဂ္ဂဆက်ဆံရေး ဌာနဖွင့်ဖို့ တာဝန်နဲ့ ရောက်နေတဲ့အန်တီဆီကို အလည်သွားခဲ့ပါတယ်။ အဲဒီ တုန်းက အယ်လ်ဂျီးယားနိုင်ငံသစ် တည်ထောင်ဖို့ စိတ်တက်ကြွနေတဲ့ လူငယ်တွေ ဟာ စစ်ဘေးဒုက္ခသည်တွေ ကို ကယ်တင်တဲ့ စခန်းတွေ မှာ လုပ်အားပေးနေကြတာမို့ စုကလည်းလုပ်အားသွားပေးခဲ့ပါတယ်။

နယူးယောက် မှာ တော့ အန်တီဟာ သူ့ထက် အသက်အများ ကြီး ငယ်တဲ့

ဩစတြီးယန်း တစ်ယောက် နဲ့ မေတ္တာမျှခဲ့ပါတယ်။ အဲဒီ လူက ရုပ်ရှင်ဒါရိုက်တာ ဖြစ်ချင်နေသူပါ။ အိန္ဒိယမှာ ရှိတဲ့ ကျားတွေ ကို ဓာတ်ပုံရိုက်သူ ကျွမ်းကျင်ပညာရှင်လည်း ဖြစ်ခဲ့ပုံပါ။ သူ့ရဲ့ ဩစတြီးယားအနောက်ပိုင်းက နေအိမ်ကို ကျွန်မ အလည်သွားခဲ့တုန်း ကတော့ အန်တီက သူ့အမျိုး သား ရိုက်ထားခဲ့တဲ့ ကျားပုံအယ်လ်ဘမ်ကိုပြပေးခဲ့ဖူးပါတယ်။ တကယ်တော့ အသက် ၉၀ ဝန်းကျင်အမျိုး သမီး တစ်ယောက် ကခင်ပွန်းသည်ကို လွမ်းနေသေးတဲ့အကြောင်း သိရတာ ကတော့ ကျွန်မကို စိတ်ထိခိုက်စေပါတယ်။ အဲဒီ အမျိုး သားက အန်တီကို ပစ်ပြီး သူ့ထက်ငယ်တဲ့ ဩစတြီးယားအမျိုးသမီးလေးနဲ့ လက်ထပ်သွားခဲ့တာပါ။ စုနဲ့ အတူ အောက်စ်ဖို့ဒ်မှာ နေထိုင်ခဲ့တဲ့ကာလတွေ မှာ အန်တီမသန်းရဲ့ အိမ်ထောင်ရေး ပြဿနာ ဖြစ်ခဲ့ပုံပါပဲ။ စုက 'အဲဒီ လူဟာ အန်တီကို စောင့်ရှောက်မှာ မဟုတ်ပါဘူး။ ဒါကြောင့် အန်တီနောက်ဆုံးအချိန်တွေ မှာ ကျွန်မကပဲ စောင့်ရှောက်မှာ ပါ'လို့ ပြောခဲ့ဖူးပါတယ်။

အန်တီ ကတော့ သူ့သဘောထားကြီးမှု ကို အပြုံး မပျက်ပြခဲ့နိုင်ပါတယ်။ အဲဒီ လူနဲ့ သူ့နောက်မိန်းမ ကတော့ သူတို့အိမ်နားမှာ ပဲနေပြီး အန်တီဆီကိုတောင် မကြာမကြာလာလည်ခဲ့ပြန်ပါတယ်။ အဲဒီ လူရဲ့ မိသားစုဓာတ်ပုံကို ကြည့်ရင်း အန်တီက 'ကျွန်မကိုစောင့်ရှောက်နေသလိုပေါ့လေ'လို့ ပြောခဲ့ဖူးပါတယ်။

ကျွန်မရဲ့ ရထားက ဩစတြီးယားရဲ့ Feldkirch ဘူတာရုံမှာ ရပ်တော့ အသက် ၄၀ ဝန်းကျင် အရပ်ရှည်ရှည်ပိန်ပိန်ပါးပါးအမျိုး သမီးက လာကြိုပြီး 'ရှင်က အိုစုကတော် နော်'လို့ မေးပါတယ်။ သူက အန်တီအမျိုး သားဝါနာရဲ့ နောက်မိန်းမပါပဲ။ အန်တီက လာမကြိုနိုင်လို့ သူ့ကို လာအကြိုခိုင်းခဲ့တာပါတဲ့။ ကျွန်မလည်း မိုက်ကယ်ပြောခဲ့တဲ့ စကားတစ်ခွန်းကို သတိရမိပါတယ်။ 'နီရိုကိုရေ အန်တီ ကတော့ ကိုယ့်ခင်ပွန်းရဲ့ နောက်မိန်းမနဲ့ အဆင်ပြေအောင် နေနိုင်တယ်နော်။ သိပ်အံ့ဩဖို့ ကောင်းတာပဲ'တဲ့။ ဒီထက်အံ့ဩဖို့ကောင်းတာက အန်တီ နေတဲ့အခန်းက သုံးလွှာမှာ ဖြစ်ပြီး အဲဒီ မိန်းမရဲ့ မိဘတွေ က အဲဒီ အဆောက်အဦမှာ ပဲ ပထမထပ်မှာ နေကြတာပါ။ သူတို့က မနက်တိုင်း အန်တီဆီလာပြီး ဈေးဝယ်စာရင်း လာမှတ်ကြသလို အန်တီဘဏ်စာရင်းကိုလည်း

သူတို့ကပဲ ထိန်းသိမ်းကိုင်တွယ်ပေးကြပါတယ်။ သူတို့အသက်တွေ က အန်တီထက် အများကြီး ငယ်ကြပါတယ်။ ကျွန်မဖြင့် ဒီလိုဆက်ဆံရေး ပုံစံမျိုးကို ဘယ်လိုမှ တွေးကြည့်လို့မရခဲ့ပါဘူး။

အဲဒီ အချိန်မှာ အလက်ဇန္ဒားက အန်တီဆီ လာလည်ချိန် ဖြစ်နေတာမို့ ကျွန်မလည်း သူ့အတွက် ဆူရီလုပ်ပေးဖို့ ဖြစ်လာပါတယ်။ ကျွန်မလည်း ဈေးသွားပြီးပုစွန်တို့ ငါးတို့ သွားဝယ်ပါတယ်။ အန်တီက 'ကျွန်မ မစားဘူးလေ။ ကျွန်မအစားဝါနာရဲ့ သားကို ပေးလိုက် ပါ'လို့ ဆိုပါတယ်။ ဝါနာရဲ့ သားက ဝါနာနဲ့ စွပ်ချွတ်တူပါတယ်။ ကျွန်မလည်း အန်တီရဲ့ ဝါနာအပေါ် အချစ်တွေ ကို တွေ့လိုက်ရတာ ပါပဲ။

စု နေအိမ်အကျယ်ချုပ်ကျနေခိုက် တစ်ချိန်မှာ တော့ အသည်းမာတဲ့ အန်တီမသန်းဇဟာ 'နီရီကိုရေ ကျွန်မက ပင်လယ်မှာ မွေးပြီး တောင်ပေါ်မှာ သေမှာလေ'လို့ဖုန်းဆက်ပြီး ပြောလာပါတယ်။ သူ့ကို ကြည့်ရတာ အားနည်းလွန်းနေပါပြီ။ စုအစားသူရဲ့နောက်ဆုံးနေ့တွေ မှာ သူ့ကို စောင့်ရှောက်မယ်လို့ ကျွန်မက ဆုံးဖြတ်ခဲ့ပါတယ်။ ဒါနဲ့ ပဲ ကျွန်မက ဇူးရစ်မှာ တစ်ညအိပ်ပြီးမှ ဩစတြီးယားမြို့ ကလေးဆီ ရထားနဲ့ ထွက်လာခဲ့တော့တာပါ။ တစ်လမ်းလုံးလည်း အန်တီအတွက် ဆုတွေ တောင်းနေခဲ့တာပေါ့။

အန်တီ ကတော့ သူ့အိမ်ခန်းထဲ ရောက်တာနဲ့ သူ့ခင်ပွန်းဟောင်းရဲ့ ဓာတ်ပုံစာအုပ်ကို ထုတ်ပြတော့တာပါပဲ။ ရေနွေးကြမ်းလေးဘာလေးနဲ့ တောင် ဧည့်မခံသေးပါဘူး။ သူ့မီးဖိုချောင်ထဲကို လိုက်ပြီး သူ့ကို ကူညီဖို့ ကြိုးစားပြန်တော့လည်းအကူမခံပါဘူး။ 'ဒါ ကျွန်မအိမ်လေ။ ဒီအိမ်မှာ ဘာကိုမဆို ကျွန်မဘာသာပဲ လုပ်တယ်။ အဲဒါကျွန်မရဲ့ စည်းကမ်းပေါ့။ စည်းကမ်းဟာ စည်းကမ်းပဲလေ'လို့ အန်တီကဒေါသတကြီး ပြောခဲ့ပါတယ်။ ကျွန်မလည်း ဖုန်းထဲက သူ့စကားတွေ ကို ပြန်တွေ့ပြီးနားမလည်နိုင်အောင်ပါပဲ။ သူက နေမကောင်း ဖြစ်နေတယ်ထင်လို့ ကျွန်မက သူရိရာကို အရောက်လာခဲ့တာလေ။ ခုတော့ သူက သူ့ဘာသာ အားလုံးကို တတ်နိုင်နေပုံပါ။ ဒီတော့မှ သူက 'နီရီကိုရေ ရှင်လာလည်တဲ့အချိန်က အကောင်းဆုံးအချိန်ပဲ။ ဇွန်လဆိုတာ ရာသီဥတု အကောင်းဆုံးအချိန်ပေါ့'လို့ ပြောပါတော့တယ်။

အန်တီ တည်ခင်းတဲ့ ညစာ ကတော့ မြန်မာထမင်း၊ ဗီယာနာ ဝက်အူချောင်းနဲ့ အသုတ်ပါပဲ။ အသက် ၉၀ ဝန်းကျင်ဆိုပေမယ့် သူက နိုင်ငံတကာကို သွားလာနေခဲ့သူမို့ တည်ခင်းပြင်ဆင်ထားပုံက အကောင်းလွန်နေပါတယ်။ ဖယောင်းတိုင်မီးအောက်မှာ ကျွန်မတို့က ရေဖန်ခွက်ချင်းထိပြီး ညစာစားပွဲကို စတင်လိုက်ပါတယ်။ ကျွန်မက ဝက်အူချောင်းကို ကြိုက်တော့ အန်တီကသဘောကျပါတယ်။ 'နီရီကိုကဝက်အူချောင်း ကြိုက်တော့ ကောင်းတယ်။ ဩစတြီးယားက ဝက်သား သိပ်စားတာ'လို့ ပြောပါတယ်။ အဲဒီ နောက်တော့ ကျွန်မကို ညစာကျွေးတိုင်း ဗီယာနာဝက်အူချောင်း ပါလာတော့တာပါပဲ။

တကယ်တော့ ဇွန်လမှာ ရာသီဥတုအကောင်းဆုံးသာဆိုတယ် နှင်းတွေ ကတော့အယ်လ်ပ်တောင်တန်းပေါ်မှာ ရှိနေတုန်းပါ။ အန်တီက အပြင်ထွက်ဖို့ တုတ်ကောက်ပါမှ ရတာ ကြောင့် အပြင်ထွက်လေ့မရှိပါဘူး။ ဒီတော့ ဒေသခံတွေ နဲ့ လည်း မခင်နိုင် ဖြစ်ရပါတယ်။ ပြီးတော့ ဒေသခံတွေ က ဂျာမန်လိုပဲ ပြောကြတာကိုး။ အန်တီကအင်္ဂလိပ်လိုနဲ့ ပြင်သစ်လို ကျွမ်းပေမယ့် ဂျာမန်လိုတော့ သိပ်မကျွမ်းပါဘူး။ ဒီတော့အန်တီဟာ ဝါနာရဲ့ နောက်မိန်းမနဲ့ သူ့မိဘတွေ ရဲ့ အကူအညီမပါဘဲ ရပ်တည်လို့မလွယ်ပါဘူး။ အဲဒီ အဆောက်အအုံမှာ နေတဲ့ သူ့ဆရာဝန် ကတော့ အန်တီရဲ့ တစ်ဦးတည်းသော မိတ်ဆွေပါပဲ။

အန်တီဟာ ကမ္ဘာမှာ ဂုဏ်ယူဖွယ် အသက်မွေးအလုပ်တွေ လုပ်ခဲ့တယ် ဆိုပေမယ့် သူ့ဘဝ ကတော့ အထီးကျန်ဆန်လှပါတယ်။ သူက အဲဒီ အထီးကျန်ဘဝကိုစာဖတ်ပြီးတော့ပဲ ဖြတ်သန်းတာပါ။ သူ့စာကြည့်ခန်းထဲက စာအုပ်စင်မှာ တော့အမေရိကန်နဲ့ အင်္ဂလိပ်စာပေဆိုင်ရာစာအုပ်တွေ အများ ကြီး ရှိပါတယ်။ အဲဒီ အချိန် ကတော့ အန်တီက ပြင်သစ်တော် လှန်ရေး ဆိုင်ရာ စာအုပ်တွေ ကို ပြန်ဖတ်နေခဲ့တာပါ။ သူက 'တော် လှန်ရေး တစ်ခုစတဲ့အခါ လူမှု ရေး အခြေအနေကို ထပ်ပြီး သိချင်လာလို့ဖတ်နေတာ'လို့ ပြောပါတယ်။

သူ့ရဲ့ အခန်းတစ်ခန်းထဲမှာ တော့ မြန်မာလုံချည်တွေ ကို စင်နဲ့တင်ထားပါတယ်။ သူ ဘယ်နေရာပဲ ရောက်နေနေ ဒီလုံချည်တွေ ကို သယ်သွားပြီး

မြန်မာပြည်ကိုရောက်နေသလို ခံစားပုံပါပဲ။ 'လုံချည်တွေ အများ ကြီးပဲနော်' လို့ ကျွန်မက ပြောတော့အန်တီက 'ကျွန်မ သေရင် အဲဒီ ပစ္စည်းအားလုံးဟာ စု အတွက်ပဲလေ'လို့ တုံ့ပြန်ပါတယ်။ သူ့ရဲ့ စုကို ချစ်တဲ့အချစ်ဟာ ကြီးမားလှပါတယ်။ သူဟာ စုအတွက်စိတ်ဓာတ်ရေး ရာအရရော ငွေကြေးအရပါ မိခင် တစ်ယောက် လို စောင့်ရှောက်ခဲ့တာပါ။ သူက ၁၉၈၉ ခုနှစ် ဇူလိုင် ၂၀ မှာ စု နေအိမ်အကျယ်ချုပ်ကျပြီး နောက်ပိုင်းမိုက်ကယ့်ကိုပါ သားမက် တစ်ယောက် လို စောင့်ရှောက်ပါတယ်။ စုတို့မိသားစုကိုလည်း သူ့မိသားစုလိုပဲ စောင့်ရှောက်ခဲ့တဲ့သူပါ။

စုနေအိမ်အကျယ်ချုပ်ကျပြီးတဲ့အခါ အလက်ဇန္ဒားက စိတ်ဓာတ်အကြီးအကျယ်ထိခိုက်ခံစားလိုက်ရပါတယ်။ အဲဒီ အချိန်က သူတို့ မိသားစုဟာ စုနဲ့ အတူ ရန်ကုန်အိမ်မှာ ရှိနေပြီး အလက်ဇန္ဒားက အသက် ၁၆ နှစ် ရှိပြီမို့ နေအိမ်အကျယ်ချုပ်ဆိုတာရဲ့ အဓိပ္ပါယ်ကို ကောင်းကောင်းနားလည်သလို စုရဲ့ အိမ်ထဲ စစ်သားတွေ ဝင်လာပြီး လူငယ်တွေ ကို ဖမ်းခေါ်သွားတဲ့ မြင်ကွင်းကလည်း သူ့ကို စိတ်ထိခိုက်စေခဲ့ပါတယ်။ ကင်မီကတော့ အသက် ၁၁ နှစ် သားမို့ သိပ်နားမလည်သေးဘဲ အစောင့်စစ်သားတွေ နဲ့ ဆော့ကစားတောင် နေခဲ့ပါသတဲ့။ မိုက်ကယ်က ပြန်ပြောပြခဲ့တာပါ။

၁၉၈၈ ခု မတ်လမှာ တော့ စုဟာ နေမကောင်း ဖြစ်နေတဲ့ သူ့ အမေကို ပြုစုဖို့မြန်မာပြည်ကို ပြန်သွားရတဲ့အခါ အလက်ဇန္ဒားက အသက်ဆယ့်ငါးနှစ် တောင် မပြည့်ရှာသေးပါဘူး။ သူကထက်ထက်မြက်မြက်ရှိသူမို့ သူ့အမေကို လက်လွှတ်လိုက်ရတော့မှာ ကို ပူပန်တတ်ခဲ့ပါတယ်။ အဲဒီ အချိန်မှာ လူပျိုပေါက်ဆိုတော့ မိခင်ကိုတကယ်ကို အလိုရှိနေတဲ့အချိန်လည်း ဖြစ်နေတာပေါ့။ မိုက်ကယ် ကတော့ အင်္ဂလန်က အသိအမှတ်ပြုလက်မှတ်ရပြီးစ မြန်မာသူနာပြုကလေးမ တစ်ယောက် ကို အလက်ဇန္ဒားကို ပြုစုပေးဖို့အတွက် ငှားခဲ့ပါသေးတယ်။ ဒါပေမယ့် သူက ကြီးကြီးမသန်းဧကလှူပြီး ဘယ်သူ့စကားကိုမှ နားမထောင်ခဲ့ပါဘူး။ တကယ်တော့ အလက်ဇန္ဒားကငယ်ငယ်ကလေးတည်းက မသန်းဧရဲ့ စကားကိုပဲ နားထောင်သူပါ။ ကျွန်မ မှတ်မိနေတာက သူတို့ငယ်ငယ်တုန်းက လမ်းလျှောက်ထွက်ကြတဲ့အခါ မသန်းဧကပဲ သူ့ရဲ့

လက်ကို ကိုင်ပြီး လျှောက်ခဲ့တာပါ။

အဲဒီ နှစ် မှာ ပဲ ကျွန်မက အန်တီမသန်းဧဆီ အလည်သွား ဖြစ်ခဲ့ပါတယ်။ စုရဲ့ မွေးစားအမေလို ဖြစ်နေတဲ့ နောက် တစ်ယောက် က အင်္ဂလိပ်လူမျိုး လေဒီပတ်ထရစ်ရှာဂေါ့ဘ်သ်ပါ။ သူကလည်း ကျွန်မ ရှိနေတဲ့အချိန် အန်တီဆီ လာလည်ပါတယ်။ သူက အန်တီကို ဩစတြီးယားမှာ တစ်ယောက် တည်း ထားခဲ့လို့ မဖြစ်နိုင်ဘူးလို့ ဆုံးဖြတ်ခဲ့ပါတယ်။ ဒီလိုနဲ့ အောက်စ်ဖို့ဒ်မှာ သက်ကြီး ရွယ်အိုတွေ ကို စောင့်ရှောက်ပေးတဲ့ဂေဟာတစ်ခုကိုရှာပြီး အန်တီကို ပြောင်းနေစေဖို့ စီစဉ်ရပါတယ်။ အန်တီကလည်း သူ့အနေနဲ့ က အိပ်ယာပေါ်မှာ ပဲ နေနေရတဲ့ အနေအထား မရောက်ခင်မှာ အောက်စ်ဖို့ဒ်ကို ပြောင်းသွား ဖို့ ဆုံးဖြတ်ပါတယ်။ အဲဒီ ဂေဟာမှာ ရေချိုး ခန်း၊ အိမ်သာတွေ လျှက် အိပ်ခန်းတစ်ခန်းရယ်၊ မီးဖိုချောင်ပါတဲ့ နေသုံးတစ်ခန်းရယ်ပါတဲ့အခန်းကျယ်တစ်ခုကို တစ်လ ပေါင် ၈၀၀ ပေးရပါတယ်။ အဲဒီ ဂေဟာမှာ စာကြည့်တိုက်ကောင်းကောင်းလည်း ရှိသလို ရုပ်ရှင်ရုံလို သီရေတာ အသေးလေးလည်းရှိပါတယ်။ နေညီသညီလာရင် တည်းလို့ရတဲ့အခန်းလည်း ရှိပါတယ်။ ကြိုမှာ ထားလို့ရတဲ့ အစားအသောက်ဌာနလည်း ရှိပါတယ်။ ဂေဟာမှာ ၂၄ နာရီ လုံခြုံရေး စနစ်လည်း ရှိတာမို့ စိတ်အေးရမယ့်နေရာပေါ့။ ဒီလိုနဲ့ အသက် ၉၀ အရွယ် အန်တီမသန်းဧဟာ သူ့ခင်ပွန်းနဲ့ ပတ်သက်တဲ့ အမှတ်ရစရာတွေ ရှိနေတဲ့ ဩစတြီးယားကနေ သူ့သေတ္တာတွေ ထဲမှာ အမြဲသိမ်းထားတတ်တဲ့ ဓာတ်ပုံများ ရဲ့ ပိုင်ရှင် စုနေခဲ့ဖူးတဲ့ အောက်စ်ဖို့ဒ်ကို အပြီးတိုင် ပြောင်းရွှေ့လာခဲ့ပါတော့တယ်။

၂၀၀၈ ခုနှစ် အသက် ၉၉ နှစ် အရွယ် သူ ကွယ်လွန်တဲ့အထိ အန်တီကအောက်စ်ဖို့ဒ်မှာ နေခဲ့တာပါ။ ဂေဟာမှာ နေစဉ် အန်တီ တစ်ခုခု ဖြစ်တာနဲ့ ဂေဟာအုပ်ချုပ်ရေး မှူး က လေဒီဂေါ့ဘ်သ်ကို ဖုန်းဆက် ပြောပါတော့တယ်။ အဲဒီ အခါသူ့ကိုယ်တိုင်ကအသက် ၈၀ ရှိနေပြီဖြစ်တဲ့ ပက်ဟာ လန်ဒန်ကနေ အောက်စ်ဖို့ဒ်ကိုကားကိုယ်တိုင်မောင်းပြီး အန်တီကို သွားတွေ့ ခဲ့ပါတယ်။ ကျွန်မဘဝတလျှောက်မှာ ပက်လို့ ကျွန်မက ခေါ်တဲ့ လေဒီဂေါ့ဘ်သ်လို ကြင်နာတတ်ပြီး ခင်မင်စရာကောင်းတဲ့အင်္ဂလိပ်အမျိုး သမီးမျိုး မတွေ့ဖူးပါဘူး။

အန်တီက သူ့ရဲ့ နောက်ဆုံးအချိန်တွေ ကို စုနဲ့ မိုက်ကယ်ရဲ့

ပတ်ဝန်းကျင်ကလူတွေ ကြားထဲမှာ ကုန်ဆုံးစေခဲ့တာပါ။ မြန်မာကက်သလစ်သီလရှင်တွေ က သူ့ကိုနေ့စဉ် ပြုစုပေးခဲ့ပါတယ်။ ပက် ကတော့ အဲဒီ သီလရှင်တွေ ကို နတ်သမီးတွေ လိုချီးကျူး ခဲ့ပါတယ်။ အန်တီ ကတော့ သီလရှင်တွေ ကို စုအကြောင်းချည်း ပြောနေခဲ့ပါတယ်။ သူတို့အတွက်က စုဟာ စိမ်းနေခဲ့ပေမယ့် အန်တီဆီက စု ရောဂါ ဟာသူတို့ကို ကူးစက်ခဲ့ရာက သီလရှင်တွေ လည်း စုကို ထောက်ခံသူတွေ ဖြစ်လာပါတော့တယ်။ သူတို့ဟာ အန်တီကို ရေမိုးချိုးပေးခဲ့စဉ်က ထိတွေ့ ခဲ့တဲ့ အထိအတွေ့ ဟာခုထိ သူ့လက်ပေါ်မှာ ကျန်နေသေးတယ်လို့ ကျွန်မကို အန်တီ ကွယ်လွန်ပြီး တစ်နှစ် အကြာမှာ ပြန်ပြောပြတော့ မျက်ရည်တွေ လည်း ဝဲလိုပါ။ အန်တီဟာ သီလရှင်နှစ် ယောက် ရဲ့ လက်ထဲမှာ တစ်နေ့ထွက်တစ်နေ့ သေးသေးလာခဲ့တယ်လို့ ဆိုပါတယ်။တကယ်တော့ အဲဒီ မြန်မာကက်သလစ်သီလရှင်တွေ ဟာ မိုက်ကယ်တို့နဲ့ သိကျွမ်းတယ်ဆိုပြီး မြန်မာပြည်ကို ပြန်ဝင်လို့ မရခဲ့ဘဲ ဖြစ်ခဲ့တာမို့ သူတို့ရဲ့ မိဘတွေ ကိုကိုယ်တိုင်မပြုစုနိုင်ခဲ့ပါဘူး။ ဒီတော့ အန်တီကို သူတို့မိသားစုလို ပြုစုခဲ့တော့တာပေါ့။စုက အန်တီကို သူကိုယ်တိုင် ပြုစုချင်ခဲ့တဲ့ ဆန္ဒဟာ တစ်နည်းနည်း နဲ့ ပြည့်စုံခဲ့တယ်လို့ဆိုရမှာ ပါ။ အန်တီကို ပြုစုခဲ့တာက မြန်မာနိုင်ငံ သူတွေ ဖြစ်ခဲ့လိုပါပဲ။

ကျွန်မရဲ့ ခင်ပွန်း ကတော့ အန်တီကို ဂျာနယ်အဆိုတော် နဲ့

ရုပ်ရှင်မင်းသမီးတစ်ယောက် ဖြစ်တဲ့ Li Kou Ran နဲ့ နှိုင်းလေ့ရှိပါတယ်။ သူက သိပ်ချောမောလှပပြီးစစ်အတွင်း က တရုတ်ပြည်မှာ သူလျှို့တစ်ယောက် အ ဖြစ် သတင်းတွေ ကို ဂျာနယ်တွေ ဆီပြန်ပို့ပေးခဲ့သူပါ။ အန်တီကလည်း စစ်အတွင်း က အိန္ဒိယမှာ နေပြီး ဂျာနယ်စစ်သတင်းတွေ အကြောင်း အသံလွှင့်ခဲ့ဖူးသလို အလှအပနဲ့ ဖက်ရှင်ကို ဂရုစိုက်တဲ့ ဘီလပ်ပြန်သန်းနာမည် နဲ့ ထင်ရှားတဲ့အဆိုတော် တစ်ယောက် မဟုတ်လား။ သူက နောက်ဆုံးအချိန်ထိ လူတွေ နဲ့ မတွေ့ ခင်မှာ သူ့ကိုယ်သူ လှလှပပ ဝတ်စားပြင်ဆင်တာမျိုး လုပ်ခဲ့တာကိုလည်း ကျွန်မတို့ တွေ မြင်သဘော ပေါက်ခဲ့ရပါတယ်။ သူက မြန်မာတွေ ရဲ့ အကျင့်ဖြစ်တဲ့ ကြိုတင်အကြောင်းမကြားဘဲ ဝင်တွေ့ တာမျိုးကို မုန်းပါတယ်။ဒါပေမယ့်

'မြန်မာတွေ ရဲ့ ကောင်းတဲ့ဓလေ့တစ်ခုက သူတို့ဆီကို လမ်း ကြုံဝင်လည်တယ်ဆိုတာမျိုး ဟာ မယဉ်ကျေးတဲ့ အပြုအမူလို့ ခံယူတတ်ကြတာပါပဲ'လို့လည်းဖြည့်စွက်ပြောပါသေးတယ်။

ကိုယ့်ရေကိုယ့်မြေကနေ တစ်ခါမှ မခွဲခွာဖူးသူတွေ အတွက်တော့ အန်တီမသန်းဧရဲ့ ဘဝကို ကောင်းကင်က နတ်သမီးတစ်ပါးရဲ့ ဘဝလို့ လွတ်လပ်နေမယ်လို့ထင်ကောင်းထင်ကြမှာ ပါ။ ဒါပေမယ့် အန်တီမှာ လှပတဲ့ အသံ၊ ထူးခြားတဲ့ ဘာသာစကားစွမ်းရည်၊ များ ပြားတဲ့ နိုင်ငံတကာအတွေ့ အကြုံ၊ ထူးချွန်ထက်မြက်ပြီးစူးစမ်းတတ်တဲ့ ဒီမိုကရက်တစ် တစ်ယောက် ရဲ့ အမြင်ဆိုတဲ့ အစွမ်းတွေ ကြောင့် ပဲသူဟာ ကိုယ့်ရေကိုယ့်မြေမှာ မနေခဲ့နိုင်ကြောင်းကိုတော့ သိကြမယ် မထင်ပါဘူး။ ဒီလိုနဲ့ အန်တီဟာ သူ့ဘဝတလျှောက်လုံး မြန်မာ့အရေး ကို တွေ့တော့သယ်ပိုးပြီး ပြည်ပမှာ အထီးကျန်စွာ နေ ဖြစ်ခဲ့တော့တာပါ။ ကျွန်မ စိတ်ထင် စုဟာ အန်တီအပေါ် မိဘတွေ ကြောင့် ရင်းနှီးကျွမ်းဝင်တာမျိုး မဟုတ်ဘဲနဲ့ အန်တီလိုမျိုး အတွေ့ ဝှက်ပြီး ခြေရာနင်းခဲ့တာ ဖြစ်မှာ ပါ။ စုနဲ့ အန်တီဟာ အတော် ကြီးတူခဲ့တာ ချစ်ခင်ခဲ့တာ အဲဒါကြောင့် ပဲ ဖြစ်မယ်ထင်ပါတယ်။

(၂၀၀၅ ခုနှစ် မှာ ဘာသာပြန်သူအနေနဲ့ ကြီးကြီး မသန်းဧရီရာ အောက်စ်ဖို့ဒ်ကလေးကို သွားရောက်လည်ပတ် ဖြစ်ခဲ့ပါတယ်။ အဲဒီ အချိန်က သူ့အသက်ဟာ ၉၆နှစ် ရှိနေပြီဖြစ်ပေမယ့် အားလုံးကို သေချာမှတ်မိနေပြီး လူတွေ က သူ့ကို ဒေါ်ရာသန်းဧလို့ ခေါ်ကြတာကို မကြိုက်ကြောင်း၊ သူ့နာမည် ဟာ အင်္ဂလိပ်လိုဝှာ ဒေါ်ရာနဲ့ မြန်မာလို မသန်းဧ ဖြစ်ပြီး သန်းဧကို Surname သဘော ဒေါ်ရာနဲ့ တွဲ ခေါ်ကြတာဟာမှာ ယွင်းကြောင်းအပါအဝင် စကားတွေ အများ ကြီး ပြောကာ သူ သိမ်းထားတဲ့ဓာတ်ပုံတွေ အများ ကြီးကိုလည်း ပြခဲ့ပါတယ်။ ၂၀၀၈ ခုနှစ် မှာ တော့ ကြီးကြီးဆီမသွားနိုင်တော့ဘဲ လေဒီဂေါ်ရ်ဘုသိနဲ့ သာ တွေ့ ဖြစ်ပြီး သူ့အကြောင်းတော့ ပြော ဖြစ်ခဲ့ပါတယ်။ တစ်သက်မှာ တစ်ခါတည်း ဆုံဖြစ်ခဲ့ပေမယ့် ဓာတ်ပုံအတူ ရိုက်ကြဖို့ပြင်တဲ့အခါ ခေါင်းစည်းနဲ့ ပန်းကို အရပြင်ဆင်ခဲ့တဲ့ ကြီးကြီးအေးရဲ့ ပုံရိပ်တွေ ကခုတ်လတ်ဆတ်နေဆဲပါ။ ဘာသာပြန်သူ)